

MASTEROPPGAVE

Master i samfunnsvitenskap – erfaringsbasert, fordypning personalledelse

Skandaler i norsk politikk: Har forsvarsstrategiene endret seg over tid?

Emnekode: HR310S
Kandidat: Silje Nilsen
Dato: 15. november 2016
Antall sider: 77

Forord

Dette har vært en oppgave det har vært spennende å jobbe med.

Jeg har mange år bak meg i mediebransjen, og valg av tema er inspirert av min interesse for politikk og media, samfunn, organisasjon og kommunikasjon. Etterhvert som arbeidet skred frem, har motivasjonen til å fullføre ligget i gleden over å lete etter sammenhenger og å søke kunnskap.

Jeg vil takke Turid Moldenæs ved Universitetet i Tromsø, som vekket interessen for omdømmeteorier gjennom sine inspirerende forelesninger i Bodø høsten 2015. Hun har som veileder kommet med uvurderlige innspill og minst like verdifulle oppmuntringer.

Eventuelle feil og mangler i oppgaven er dog helt og fullt mine egne.

En takk går også til familien min, som har latt meg få lov til å begrave meg i studier.

Det har vært en travel men givende tid.

Sammendrag

Denne erfaringsbaserte masteroppgaven i samfunnsvitenskap, fordypning personalledelse, ser på omdømmebegrepet og strategier for å beskytte omdømmet.

En fellesnevner for politiske skandaler, er at omdømmet til den folkevalgte som har fått offentlighetens søkelys på seg, havner under press, gjerne fra flere holdt.

Jeg har vært nysgjerrig på om forsvarstrategiene har endret seg over tid – forsvarte politikere for 40-50 år siden seg med de samme strategiene som benyttes i dag? Er det noe som er annerledes? Hva kan i så fall årsaken(e) være?

For å undersøke dette, har jeg gjennomført et kvalitativ studie av forsvarsstrategiene til skandalerammede politikere. Ved hjelp av teoriene til W.T. Coombs og W. Benoit, har jeg analysert strategiene i tre caser, et fra 1971, et fra 2008 og et fra 2015.

Sammenligningen viser ulikheter: Forsterkning, i form av selvhevdelse, forekom ikke i mitt første case, men utgjør en vesentlig del av forsvarene i nyere tid.

Jeg forsøker å se dette i sammenheng med andre samfunnsendringer - kommunikasjonsbransjens inntog i offentlig forvaltning og politikk, endringer i forholdet mellom politikere og medier, økt personfokus, og fremveksten av «omdømmesamfunnet».

Jeg har ikke to streker å sette under svarene, men håper mitt begrensede casestudie kan bidra til å øke kunnskapen om omdømmeforsvar og omdømmebegrepets plass i politisk sfære.

Innholdsliste

1.0 Det brutale fallet	6
1.1 Introduksjon.....	6
1.2 Problemstilling.....	6
1.3 Bakteppe.....	8
1.3.1 Skandalen banker på – definisjoner.....	8
1.3.2 Politikk, media og teknologi i endring.....	9
1.3.3 En ny bransje vokser frem.....	9
1.3.4 Tidligere forskning.....	10
1.6 Avgrensning og oppbygging.....	11
2.0 Teori	13
2.1 Teori og for forståelse.....	13
2.2 Ideen om det gode navn.....	13
2.3 Identitet og omdømme.....	14
2.4 Når omdømmet trues – legitimitetsgap.....	15
2.5 Å gjenkjenne en krise.....	15
2.6 Benoit: Klassiske forsvarsresponser	16
2.7 Coombs: Situasjonsbaserte forsvarsstrategier.....	17
2.8 Medialisering og personfokus	19
3.0 Metode.....	20
3.1 Kvalitativ metode.....	20
3.2 Utvalg.....	21
3.3 Gjennomføring - Koding og kategorier.....	23
3.4 Refleksjoner rundt metode	24
3.5 Gyldighet, pålitelighet, generaliserbarhet og etikk	26
4.0 Analyse – presentasjon av data.....	27
4.1 Per Borten og lekkasjen.....	27
4.1.1 Sakens gang.....	27
4.1.2 Bortens forsvar.....	29
4.1.3 Vurdering og oppsummering.....	30
4.2 Åslaug Hags brygge og stabbur.....	31
4.2.1 Sakens gang.....	32
4.2.2 Åslaug Hags responser.....	33
4.2.3 Vurdering og oppsummering	34
4.3 Trude Drevland og Cruisesaken.....	35

4.3.1 Sakens gang.....	36
4.3.2 Trude Drevlands responser.....	36
4.3.3 Vurdering og oppsummering.....	39
5.0 Diskusjon - før og nå.....	41
5.1 Hva er likt og ulikt?	41
5.1.1 Felles: Brutte forventninger.....	41
5.1.2 Felles: Defensivt utgangspunkt.....	42
5.1.3 Felles: Den besværlige beklagelsen.....	43
5.1.4 Ulikt: Ingen forsterkning	44
5.1.5 Ulikt: Private forhold	44
5.2 Mulige forklaringer	45
5.2.1 Selvhevdelse, omdømme og personfokus kan henge sammen	45
5.2.2 Omdømmeideen som altoverskyggende	48
5.2.3 Privatlivets rolle	49
6.0 Avslutning	52
6.1 Oppsummering	52
5.2 Videre forskning	53
Litteraturliste.....	54
Vedlegg 1, 2 og 3	58

1.0 Det brutale fallet

1.1 Introduksjon

«Det er sagt om Trude Drevland at hun kommer unna med hva som helst i en røyksky av sjarm».

Slik beskrev Dagens Næringsliv daværende Høyre-ordfører i Bergen høsten 2014, i portrettintervjuet «Forføringen». (Sæther, 2014) Året etter raknet bildet, sjarmen til tross. Etter at cruiseskipet Viking Star ble døpt 17. mai, med Drevland som gudmor, begynte ballen å rulle. Det ble stilt spørsmål om personlige fordeler i koblinga til rederiet. Ordføreren ble via mediene anklaget for korrupsjon. Hun ble tatt i å holde tilbake informasjon, beskyldt for å lyve, og avholdt en dramatisk pressekonferanse. Da bergenserne gikk til valg hadde Drevland permisjon. Omdømmet til ordføreren var i fritt fall, tilliten tynnslett. Partiet mistet ordførerposisjonen og gikk kraftig tilbake. Rett etter valget ble den tidligere populære Drevland siktet for grov korrupsjon.

Gjennom å følge slutfasen av det som gikk under navnet «cruisesaken», samtidig som jeg leste omdømme- og organisasjonsteori ved Nord Universitet, fikk jeg øynene opp for dette interessekryssende feltet krisekommunikasjon.

Etter mange år i pressen kjenner jeg fortellingene om skandaler, sett med medienes blikk: politikerne jages, media jager, sannheten skal frem, noen må gå. Med nye organisasjonsteoretiske «briller» på, undres jeg om det er så sorthvitt. Jeg ser et felt der ulike fag som politikk, retorikk, journalistikk, PR og organisasjonsteori møter hverandre – og hvor politikerens interesser, kommunikasjonspertenes strategier og medias selverklærte samfunnsoppdrag kan stå i et spenningsforhold.

1.2 Problemstilling

Det finnes mange eksempler på at dårlig dømmekraft og feil kommunikasjon straffer seg når skandalen er et faktum. Det er så å si opplest og vedtatt at det var den mektige Gerd-Liv Vallas respons i Yssen-saken, hennes angrep og manglende ydmykhet, som felte henne, mer enn selve konflikten.

En fellesnevner for politiske skandaler og kriser, er at omdømmet - renomméet, tilliten og forventningene - til den folkevalgte som har fått offentlighetens søkelys på seg, havner under press, gjerne fra flere holdt.

Og det er en kjensgjerning at angrep på omdømmet må håndteres, i form av et forsvar, eksempelvis i form av en beklagelse eller en benektelse eller en rettferdiggjøring av

handlingen som utløste kritikken. Måten dette gjøres på, strategiene som velges, er hovedtema i denne oppgaven.

Harald Stanghelle, politisk redaktør i Aftenposten, gjorde i kommentaren «Det brutale fallet» et forsøk på å summere opp omstendighetene rundt Manuela Ramin-Osmundens fall fra posisjonen som barneminister i 2008: «Enda en gang ser vi at det ikke er saken i seg selv, men håndteringen av den, som gjør en krise til en katastrofe for den det gjelder». (Stanghelle, 2008)

Kan det stemme? Hvorfor er det sånn? Og når ble det sånn?

Forholdet mellom mediene og politikerne er i kontinuerlig endring. Forskning viser at den politiske kommunikasjonen preges av å tilpasse seg de ulike mediene og formatene som til enhver tid dominerer. Kommunikasjonseksperter har trukket inn i offentlig sektor, og kommunikasjon har blitt profesjonalisert. Betyr det at kommunikasjonen også når skandalen banker på døra har endret seg? Er den blitt mer profesjonell? Benyttes det andre strategier for å forsvare seg når krisen rammer nå enn for et halvt hundre år siden? Et stort felt, med mange ulike ståsteder, gir ikke alle svarene.

Denne oppgavene søker mer kunnskap ved å ved bruke organisasjonsteori til å undersøke politisk kriseforsvar over tid, ved hjelp av casestudier. Ved å analysere forsvarsstrategiene i tre politiske skandaler fra de siste 45 årene, håper jeg at det blir mulig å komme nærmere om det skjer en utvikling også på dette området.

En god problemstilling bør være spennende, fruktbar og enkel (Holme og Solvang, 1996, s. 37). Med andre ord meningsfylt og interessant, kunnskapssøkende, og så avgrenset og presis at den lar seg undersøke. Min hovedproblemstilling koker ned til spørsmålet om politikere forsvarer seg annerledes i dag enn tidligere:

<i>Skandaler i politikken: Har forsvarsstrategiene endret seg over tid?</i>
--

For å finne svar, har jeg knyttet tre konkrete forskningsspørsmål til problemstillingen.

Opgaven er organisert rundt disse:

1. *Hva karakteriserte et forsvar på syttitallet, og hvordan forsvarer politikere seg i nyere tid?*
2. *Hvilke likheter og ulikheter finnes mellom «før» og «nå»?*
3. *Hvis det er forskjeller - hvilke faktorer kan bidra til å forklare at politikerne forsvarer seg på nye måter?*

1.3 Bakteppe

1.3.1 Skandalen banker på – definisjoner

Fra sekstitallet frem til i dag har det i Norge vært en rekke politiske skandaler og kriser, hvor offentlighetens søkelys har blitt rettet mot omstendigheter den gjeldende politiker gjerne skulle beholdt i mørket. Fra Per Bortens lekkasjer til Victor Normans piano, og fra Terje Rød-Larsens aksjeopsjoner til Liv Signe Navarsetes gullarmbånd og temperament. En krise kan være så mangt, men en krise er ikke nødvendigvis det samme som en skandale. En politisk skandale vil derimot så å si alltid være en krise for den eller de det gjelder. Dette er sentrale begreper i oppgaven som trenger en avklaring.

Det finnes ikke en enkel almenngyldig definisjon av krise, og jeg velger derfor å benytte meg av Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) sin definisjon: «En virksomhet (organisasjon, institusjon, myndighet eller menneske) er i en krise når det oppstår en situasjon som truer eller kan true virksomhetens kjernevirksomhet og/eller troverdighet.»¹

Et viktig tilleggsspekt, som den kjente kriseteoretikeren W. T. Coombs har identifisert og som legges til definisjonen, er spørsmålet om oppfatning og forventning: En krise trenger ikke være en krise før noen **oppfatter** den som en krise.² Det øyeblikk interessenter (eksempelvis kunder, eller i politisk sammenheng; velgere) mener noe er en krise, er det en krise. Interessentene vil oppføre seg som om at det er en krise, og de har forventninger til at krisen blir tatt hånd om. (Coombs, 2012).

En krise kan inntreffe innenfor de fleste samfunnsområder, fra naturkatastrofer til fall på aksjemarkedet, fra private videoopptak på avveie til produksjon av farlige leker. I denne oppgaven, som tar for seg krisekommunikasjon i politikken, vil den politiske skandalen som krisehendelse være mest relevant.

En vanlig definisjon av skandaler er at de er «spektakulære hendelse utenfor rutinejournalistikken og rutinepolitikken forårsaket av brudd på moralske normer som politikere har forsøkt å hemmeligholde, men som pressen har avslørt, en avsløring som i sin tur fører til offentlig fordømmelse». (Midtbø, 2007, s. 16)

1 <http://www.kriseinfo.no/Beredskap/Beredskapen-i-Norge1/Hva-er-en-krise/>

2 «A crisis is the perception of an unpredictable event that threatens important expectancies of stakeholders and can seriously impact an organization's performance and generate negative outcomes.» (Coombs, 2012, s. 2)

En politisk skandale kjennetegnes både ved at den er kjent for offentligheten, og at det gjerne er **oppfatningen** av overtrampet, mer enn bruddet i seg selv, som definerer det skandaløse (Ibid).

Det finnes politikkskandaler, der politikere som ledere må forsvare feilslått politikk eller feil i utøvelsen av politikken, som vedkommende har øverste ansvar for i kraft av sitt verv - og det finnes politikerskandaler. Sistnevnte dreier seg om konkrete og personlige forhold direkte knyttet til politikeren. (Midtbø, 2007, s. 18) Det er politikerskandalen som er relevant for denne oppgaven.

1.3.2 Politikk, media og teknologi i endring

Mye er skrevet om samspeillet mellom journalistikk og politikk, om medialisering og om flokkatferd. Forholdet mellom politikere og media har vært i sterk endring. Fra 70-tallet til i dag har partipressen falt bort, mediene har blitt flere, de er online 24/7 og konkurrerer ikke bare med hverandre, men også med de nye sosiale mediene. Gjennom utviklinga har medienes innflytelse på politisk kommunikasjon økt. (Ihlen, Skogerbo og Allern, 2015).

Nyhetsmedienes betydning for den politiske utviklinga er det som i forskningen betegnes som medialisering. Medialiseringen berører alle politikens aspekter og handler dels om hvordan politiske institusjoner tilpasser seg selv til nyhetsmedienes formater og logikker, og dels hvordan medieinstitusjoner og politiske institusjoner blir avhengige av hverandre: mediene trenger politiske aktører som kilder, og politiske aktører trenger mediene for å få oppmerksomhet. Partipressen står ikke klar til å promotere ideer eller ta politikken i forsvar: Når ens gode navn og rykte blir truet, er det politikeren selv som må sørge for å budbringe sitt forsvar. Alene, eller ved hjelp av nye spesialister.

1.3.3 En ny bransje vokser frem

Parallelt med medieutviklingen har kommunikasjon og informasjon blitt et større fag. Det finnes lærebøker og utdanning innen PR og strategisk kommunikasjon, og det har det vokst frem nye yrkesgrupper. Omdømmebygging og omdømmeforsvar er blant fagfeltene til nye kommunikasjonsstrateger og informasjonsansvarlige. Og det blir stadig flere som jobber med dette. Gamle PR- og informasjonsforeninger er slått sammen og har endret navn flere ganger, til en overbygning som i dag heter Kommunikasjonsforeningen. Det som i 1975 het PR-foreningen hadde bare 175 medlemmer (Allern, 1997). Ifølge Kommunikasjonsforeningen

selv hadde foreningen ved utgangen av 2012 hele 4117 medlemmer, en økning på 45 prosent siden 2007 ³. Til sammenligning har Norsk journalistlag rundt 7700 yrkesaktive medlemmer. ⁴ Noen kommunikasjonsarbeidere kommer fra journalistenes rekke, andre har bakgrunn fra politikken. PR-rådgivere blir stortingspolitikere, og stortingspolitikere blir PR-rådgivere. Medieforsker Sigurd Allern viste allerede i 1997 hvordan PR-rådgivere og informasjonsarbeidere klarte å influere nyhetsbildet i presse og kringkasting. Halvparten av landets informasjonsmedarbeiderer var på den tid ansatt i det offentlige, der de hovedsakelig jobbet med kommunikasjon knyttet til politisk og administrativ ledelse.

Begrepet omdømme vokste i løpet av 2000-tallet frem som en grunnpillars for strategisk kommunikasjonsarbeid, på alle nivåer av samfunnet, fra idrett til politikk, til etater og frivillige organisasjoner. Kommuner fikk slagord og finansierte omdømmeprosjekter. Det tas for gitt at «alle» har et omdømme, politikere, sykehus, bedrifter og kjendiser, og at et godt omdømme er et gode i seg selv. Når krisen eller skandalen truer politikerens, er det ikke bare makt og posisjoner som står på spill. Det gode navn er under press. Men hva er et omdømme?

Å definere omdømme er ikke gjort i en enkelt håndvending, og begrepet vil utdypes ytterligere i teorikapittelet. Inntil videre forholder jeg meg til følgende standarddefinisjon, i tråd med Fombrun og van Riel (2003): Et omdømme er summen av omgivelsenes inntrykk eller oppfatning av en organisasjon – over tid.

Sentralt i denne definisjonen er at det dreier seg om en egenskap som andre enn organisasjonen eller personen selv opplever, samt at inntrykket av omdømmet er noe som dannes over tid. Og også her, som ved skandaler og kriser, handler det om andres oppfatning; Det hjelper ikke at organisasjonen eller personen selv mener omdømmet er godt, eller vet at verdiene og egenskapene som ligger i bunn er solide – det er andres oppfatning, generert over tid, som er avgjørende.

1.3.4 Tidligere forskning

Hva er gjort før? Hvilke byggesteiner er det jeg kan stå på? Omdømme som begrep tilhører flere fagområder, fra organisasjonsvitenskap via psykologi og sosiologi til bedriftsøkonomi og markedsføring, og det finnes en rekke teorier og så vel som empiriske studier, med ulik

³ <http://www.kommunikasjon.no/bransjen/tall-og-fakta/rekordmange-medlemmer>

⁴ https://www.nj.no/no/Om_NJ/Medlemsstatistikk/

innfallsvinkel. Det er tidligere skrevet mange studentoppgaver om omdømmeforsvar, av både politikere og organisasjoner, innenfor flere fagfelt.

Jeg har lest mye som ikke brukt direkte i denne oppgaven, men som har vært nyttig for å finne vei videre i eget studie. Åslaug Hagas fall er fra før tema i en masteroppgave i statsvitenskap fra Oslo (2009), av Målfrid Bye Haugen. Hun fokuserte på selve mediestormen rundt Haga da skandalen traff. Haga er også intervjuet i en doktorgradsavhandling; *Medieviter* Elin Strand Hornnes har skrevet lesverdig om kvinner og forsvarsstrategier, kalt «Når kvinner må si unnskyld. Medierte skandaler, kvinnelige politikere og retoriske forsvarstrategier» (2013). *Medievitere* har også forsket på medialisering, og det er dokumentert hvordan medieteknologisk utvikling setter premissene for politisk kommunikasjon, og hvordan informasjonsflyt kommersialiseres og profesjonaliseres ved hjelp av en voksende PR-bransje.

Jeg finner imidlertid lite om sammenhenger og overlapp, verken mellom medieutvikling og omdømmeforsvar, eller om politiske omdømmestrategier i lys av kommunikasjonsbransjens oppblomstring og innflytelse.

Som masterstudent har jeg derfor satt meg et nokså ambisiøst og tverrfaglig mål for denne oppgaven; I stedet for å analysere ett forsvar, på et gitt tidspunkt, ønsker jeg å analysere forsvar i ulike tidsperioder, på jakt etter om noe har endret seg i takt med utviklinga forøvrig.

1.6 Avgrensning og oppbygging

Som jeg alt har vært inne på, toucher oppgaven inn på et bredt fagområde, over en tidsepoke på nærmere et halvt århundre. En stram og klar avgrensning er derfor helt nødvendig.

Jeg forholder meg til tre konkrete politiske skandaler som jeg vil analysere, diskutere og belyse ved hjelp av etablert omdømmeteorii, forankret i organisasjonsforskning.

Følgende caser er valgt ut:

1. Statsminister Per Borten og EEC-lekkasjen fra 1971
2. Olje- og energiminister Åslaug Haga og brygge- og stabbursaken fra 2008,
3. Bergensordfører Trude Drevland og cruisesaken fra 2015

Krisehåndtering foregår i flere stadier – før-krise, krise, etterkrise - og handler vel så mye om forebygging og forberedelse, som respons og evaluering (Coombs, 2012). Min oppgave begrenser seg til å se på respons-leddet. Hovedanalysene er knyttet til hva slags type forsvarsresponser og strategier de tre politikerne tar i bruk.

Av hensyn til oppgavens lengde vil jeg ikke vie tid til feltet omdømmebygging - det er forsvaret av omdømmet som er interessant i denne sammenheng. I samtlige saker vil jeg kort redegjøre for politikerne, krisehistorien og krisens forløp. Jeg kommer ikke til å gå inn på sannhetsgehalten verken i angrepene eller forsvarene.

Selve skandalebegrepet er stort og interessant, og kunne vært verdt en oppgave i seg selv; Skandalisering som prosess kan være et maktmiddel. Hvem som angriper, og hvorfor, er spennende, men av hensyn til oppgavens lengde kommer jeg ikke til å problematisere dette for mine caser, da jeg mener forsvarene står på egne ben og kan analyseres uavhengig av at man går inn i agendaene til eventuelle angripere.

Oppgaven er lagt opp som følger:

- I kapittel 2 vil jeg presentere teorier som er relevante for problemstillingen. Omdømmeteorier er knyttet til organisasjoner og bedrifter. En politiske folkevalgt – enten det er en statminister, en ordfører eller en minister i regjeringen - innehar et tillitsverv med en klart definert rolle, med et tilhørende sett forventninger om handlingsmønstre og normer. Dette gjør at jeg mener det er mulig å bruke organisasjonsteori når vi ser på politisk omdømmeforsvar. Teoriene til Coombs og Benoit, som representerer hver sin retning, presenteres. Disse blir brukt gjennomgående i analysen. Jeg vil helt kort komme inn på hva som har preget medieutviklinga, og hvordan det i sin tur kan påvirke hvordan politikere kommuniserer.
- Kapittel 3 er dedikert metoden. Arbeidet er lagt opp som case-studie, og jeg har valgt en kvalitativ innholdsanalytisk tilnærming, nærmere bestemt dokumentanalyse. I dette kapittelet vil jeg komme nærmere inn på hvordan jeg har valgt ut caser, og studiets begrensninger og svakheter.
- Kapittel 4 er satt av til analyse og presentasjon av data. Jeg tar for meg hvert av mine tre caser, og presenterer funn og hovedtrekk for hvert forsvar, i tråd med første forskningsspørsmål: *Hva karakteriserte et forsvar på syttitallet, og hvordan forsvarer politikere seg i nyere tid?*
- I kapittel 5 setter jeg funnene opp mot de to neste forskningsspørsmålene. *Hvilke likheter og ulikheter finnes mellom «før» og «nå»? Og hvis det er forskjeller - hvilke faktorer kan bidra til å forklare at politikerne forsvarer seg på nye måter?*

I dette kapitlet ryddes det plass til drøfting og eventuelle konklusjoner.

- I kapittel 6 runder jeg av og ser om jeg gjennom studiet av tre caser har kommet nærmere svar på problemstillingen.

2.0 Teori

2.1 Teori og forforståelse

På et overordnet nivå har denne oppgaven en induktiv tilnærming; Jeg forsøker ikke teste en teori eller en hypotese, men vil forsøke å la empirien avgjøre veien. Det betyr ikke at jeg ikke benytter meg av teorier. Først og fremst legger jeg til til grunn teorier om omdømme – både at vi har et omdømme, og at dette kan komme under press. Datainnsamling og bearbeidingen av dataen baserer seg på etablerte teorier om forsvar av omdømme.

Nilssen (2012) opererer med begrepet «forforståelse» som ikke bare omfatter teoretisk rammeverk, men også den bagasjen forskeren har med seg i kraft av å være seg selv – forskeren sitt eget begrepsapparat og språk, sine egne forestillinger og ideer, og sine egne personlige erfaringer. For min egen del bærer jeg med meg en forestilling, en ide, om at medieutviklingen så vel som den voksende kommunikasjonsbransjen kan ha påvirket arbeidet med kommunikasjon og krisehåndtering i politikken. Men det er ikke en hypotese jeg tester, jeg går til analysearbeidet utstyrt med organisasjonsteoretiske verktøy, og vil forsøke å være helt åpen.

«Som forskere må vi være forberedt på at teksten, som her er definert til også å gjelde handlinger og situasjoner, har noe å fortelle oss som ikke nødvendigvis stemmer med forforståelsen vår», sier Nilssen (2012, s. 69).

2.2 Ideen om det gode navn

Renomme. Ry. Godt ansett eller beryktet? ”Veien til et godt omdømme er å prøve å være det du ønsker å bli oppfattet som», er et velbrukt sitat som tilskrives Sokrates. Forestillingen om at man ikke bare er noe, men også fremstår som noe, er den samme selv om det norske begrepet omdømme i seg selv er relativt nytt. Selve ordet omdømme, fenomenet omdømme, har vokst fram gjennom 2000-tallet. Ideen om omdømme har spredt seg fra privat til offentlig sektor, til noe «alle» kjenner til.

Det heter seg at vi på mange måter lever vi et «omdømmesamfunn», der mye av det som sies og gjøres vurderes opp mot omdømme. «Ideen om det gode omdømme er blitt alle tings gyldige målestokk» (Wæraas, Byrkjeflot og Angell, 2011, s. 21).

Et enkelt Retriever-søk (Atekst) viser dog at omdømmebølgen kanskje allerede har snudd. Mens avisene i 2002 brukte ordet 394 ganger, var det hele 4173 saker om «omdømme» i 2012. I 2015 var antallet sunket til 2856. Betyr det at omdømmefenomenet er noe som har kommet og gått - eller er omdømme noe vi har og forholder oss til, uansett hva vi kaller det? Hva er omdømme – egentlig?

2.3 Identitet og omdømme

Det vil kaller omdømmet er summen av oppfatninger fra omgivelser – over tid. For å komme ytterligere under huden på hva omdømme handler om, og hva det er som kommer i skvis når omdømmet trues, trenger vi å vite forskjellen på tre kjernebegreper, som er nært knyttet sammen: **Identitet – image – omdømme.**

Som utgangspunkt finner vi identiteten, som er selvforståelsen, oppfatningen, «hvem man er». På personnivå handler identitet om det som gjør en person til det den er, og det er ifølge Gioia (i Brønn og Ihlen, 2009) den individuelle identitetens særpreg som brukes også når man ser på identitet på organisasjonsnivå.

Det finnes flere tilnæringsmåter til studiet av identitet, og mange definisjoner. Det som er felles, og som er viktig i denne sammenheng, er at identiteten er det som ligger i bunn når vi snakker om omdømme. Identiteten er det man bærer med seg, det som ikke varierer, de iboende egenskapene som skiller ett individ fra et annet. (Kvåle og Wæraas, 2006). Dette er ikke nødvendigvis identisk med inntrykket omgivelsene har av individet eller organisasjonen. Image handler om omgivelsenes *umiddelbare* inntrykk. Og det som skiller omdømmet fra imaget, er at omdømmet er summen av omgivelsens oppfatning over tid. (Brønn og Ihlen, 2009).

Grovt forenklet kan vi summere opp ved at identitet er noe vi «har» og «er», selve essensen, imaget er andres umiddelbare oppfatning, mens et godt omdømme er noe vi gjør oss fortjent til.

Omdømmet er dermed å anses som en konstruksjon, knyttet opp til det som kommuniseres ut, og rommer både forventning og tillit. Wæraas, Byrkjeflot og Angell (2011) skiller tilsvarende mellom «substans», altså hvem man er, og «framtreden», hvordan man fremtrer utad, den oppfatningen andre har.

2.4 Når omdømmet trues – legitimitetsgap

Det kan være flere typer angrep som setter identitet og omdømme under press og gjør det nødvendig å ty til forsvar. Wæraas, Byrkjeflot og Angell (2011) påpeker at avstanden mellom substans og fremtreden ikke bør være for stort, spesielt for offentlige organisasjoner, som er avhengig av åpenhet og tillit for å utføre sin misjon i samfunnet.

Angrep som truer med å øke avstanden vil være alvorlige for en offentlig etat eller i dette tilfellet en politiker. Relevant for oppgavens politiske caser er også det Sethi (i Brønn og Ihlen, 2009) kaller et legitimitetsgap; en kløft mellom det en organisasjon gjør, og interessentenes forventninger - i dette tilfellet vil det være en trussel dersom det blir et gap mellom hva en politiker har sagt og gjort og innbyggernes (og velgernes) forventninger.

Forventninger, og brudd på disse, ligger også i bunn når Kvåle og Wæraas (2006) modifierer Snyder, Higgins og Stuckys følgende fire årsaker til at en organisasjon havner i forlegenhet: Det er sagt eller gjort noe som ikke burde vært sagt eller gjort, det er unnlatt å si eller gjøre noe som burde vært sagt eller gjort, det er sagt eller gjort noe på en dårlig eller kritikkverdig måte, eller det er sagt eller gjort noe som avslører vonde eller dårlige intensjoner.

En organisasjon eller person kan altså selv havne i press etter å ha gjort noe som bryter med forventningene knyttet opp mot rollen, noe som definisjonsmessig er i tråd med politikerskandaler. Og organisasjoner og politikere kan også havne i forlegenhet fordi de er et offer for omstendigheter.

2.5 Å gjenkjenne en krise

Teoretiker Coombs (2012) er opptatt av at krisen er et faktum idet interessenten oppfatter at det er en krise. Et av det første budene i krisehåndtering – ut over å forhindre den - blir dermed å gjenkjenne at en krise har inntruffet. En krise som er åpen for tolkning vil kunne oppfattes annerledes innad i organisasjonen enn blant interessentene. Da hjelper det ikke at organisasjonen selv mener det ikke er en krise.

Når krisen først er et faktum, er det viktig å unngå at den sprer seg til andre områder av organisasjonen. Det bør reageres raskt, mener Coombs, og med nye sosiale medier og en digital spredning av informasjon på nett, kreves det meget rask respons. Og jo raskere alt må gå, jo større sannsynlighet er det for å trå feil, si noe feil.

Er det beste å skru ned tempoet, la være å si noe, drøye responsen til man har tenkt seg godt om?

Ifølge Coombs er det viktig å være på tidlig på banen. Kriser skaper et informasjonsvakuum, et sug etter svar, og noen må fylle hullet. Gjør ikke organisasjonen det selv, vil noe andre gjøre det, og man mister kontrollen. Skal man følge Coombs, er stillhet det verste. Responser som «ingen kommentar» etterlater et inntrykk av manglende kontroll, usikkerhet, arroganse og passivitet, og for treg respons tolkes i verste fall som inkompetanse (Kvåle og Wæraas, 2006).

2.6 Benoit: Klassiske forsvarsresponser

Forsvar er altså viktig, både som strategisk og som symbolsk handling (Kvåle og Wæraas, 2006).

Publikum forventer et svar, og de fleste som angripes tvinges til å forsvare seg. En mye brukt teoretiker er William Benoit (1997). Han tilhører en retorisk apologia-retning, og har i sin «image restoration theory» sett på hvordan man kan kommunisere for å begrense skadeomfanget når omdømmet blir angrepet. Benoit's teori beskriver fem hovedstrategier for hvordan omdømmet kan forsvares og repareres når man havner under press.

Disse har i sin tur en rekke variasjoner og understrategier, som kan brukes sammen eller alene, og på ulike tidspunkter i forsvarsløpet. Totalt beskriver han 14 responser:

Den første er **benektelsen**, den første «primitive» reaksjonen, ryggmargsrefleksen, hvor man forsøker å få avtand mellom seg selv og hendelsen. Den kommer i flere varianter:

- Blank nektelse: Man nekter for å ha utført handlinga
- Man innrømmer handlinga, men trekker fram en sydebukk

Den andre strategien er **ansvarsfraskrivelsen**, hvor den angrepne forsvarer handlinga:

- Man har svart på en provokasjon
- Man har manglet informasjon
- Det var et uhell, naturkatastrofe, man hadde ikke kontroll
- Man hadde gode intensjoner

Den tredje handler om **rettferdiggjøring**, hvor den angrepne forsøker å redusere klanderverdigheten:

- Forsterkning: Man prøver sette seg selv i positivt lys
- Minimalisering: Man hevder handlinga var mindre skadelig enn først antatt
- Differensiering: Handlinga skiller seg positivt fra tilsvarende hendelser
- Handlingen oppfyller et høyer mål
- Angriper angriperen – forsøker å sette angriperen i forlegenhet
- Tilbyr kompetanse som kan lette skadevirkningene

En fjerde strategi handler om **korrigerende handlinger**; den angrepne lover at situasjonen skal bringes tilbake til sin opprinnelige tilstand, og at det aldri skal gjenta seg.

Sist kommer **beklagelsen**: Man legger seg flat, tilstår og innrømmer uheldige handlinger og ber om tilgivelse.

I tillegg til å presentere ulike strategier, minner Benoit om at ulike roller eller virksomheter krever ulike forsvarsstrategier. Eksempelvis settes det andre krav til en offentlig tillitsperson, som en folkevalgt, enn for eksempel en kjendis.

Ikke bare fordi det er andre forventninger til en politiker enn til en skuespiller eller sanger, men fordi presset kan komme fra flere hold, og saken kan holdes varm lengre, ettersom det er i politiske motstanderes interesse å holde trykket oppe.

2.7 Coombs: Situasjonsbaserte forsvarsstrategier

Også Coombs (2012) beskriver forsvarsstrategier men tilhører en litt annen retning. Han er mer opptatt av kontekst, og mener retningen Benoit tilhører gir et for snevert syn på responser. Coombs synes det er mer produktivt å organisere strategier ut fra hvilken hensikt de har. Hans retning, situasjonsbasert krisekommunikasjonsteori (SCCT), sorterer responser ut fra hva slags formål interessentene tilskriver dem – altså hvordan de oppfattes av av andre . Han spør dessuten om hensikten med strategien er å endre oppfattelsen av **selve krisen** eller av **organisasjonen** som er i krise.

Coombs deler inn i fire hovedkategorier.⁵

Benektelsen (denial)

- Angriper angriperen – feks ved å true den som påstår det er en krise med søksmål
- Ren benektelse, nekte for at det er en krise
- Peke ut en syndebukk

⁵ Coombs har revidert rangeringen, og tidligere bøker og artikler har et litt annet oppsett.

Redusering (diminishment)

- Unnskylde og prøve å minimalisere organisasjonens atferd, feks ved å si at man ikke hadde kontroll over omstendigheter, det vi på norsk gjerne kaller bortforklaringer.
- Rettferdiggjøring – hevde at ingen skade er skjedd

Gjenoppbygging (rebuilding)

- Man prøver å kompensere, gi noe til ofrene
- «Apologi» - man tar ansvar og ber om tilgivelse

Forsterkning (bolstering)

- «Reminiding» - man minner interessentene på alt det flotte man har gjort før
- «Ingratiation» - man roser interessentene
- Man forklarer hvordan og hvorfor man selv også er et offer

Ifølge Coombs har benektelsen til hensikt å fjerne sammenhengen mellom organisasjonen og krisen, mens reduseringen handler om å forminske graden av skyld. Gjenoppbygging handler om å forsøke å styrke omdømmet, mens forsterkning gjerne brukes i sammenheng med en av de tre andre hovedstrategiene, som et supplement (2012). Det er fullt mulig å bruke flere strategier på en gang, men å kombinere benektelsen med redusering eller gjenoppbygging blir selvmotsigende; Ved å benekte sier man indirekte at det ikke er noe krise, mens man med å redusere og å gjenoppbygge aksepterer at det er en krise.

Coombs framholder at apologien, beklagelsen, er den mest komplekse av aller responsene, og mener det er viktig å skille mellom full beklagelse, hvor man aksepterer både krisen og eget ansvar, og delvis beklagelse, hvor man bare uttrykker sympati og anger («regret»). Videre mener han det er nyttig å skille mellom kriser som du har påført deg selv, fordi du var ansvarlig, og kriser hvor du er et offer, samt tilfeldige hendelser.

Dersom man kategoriserer ulike typer kriser, vil man ytterst på ene siden kunne sette opp kriser hvor man knapt kan sies å være ansvarlig, som naturkatastrofer og rykter, og på motsatt side; menneskelige feil og organisasjonsmessige ugjerninger, med en rekke mellomkategorier som sabotasje og tekniske feil. Essensen i en slik kategorisering er at hver krise krever ulike håndtering.

Og jo mer ansvar man som organisasjon blir tillagt krisen, jo mer står på spill. Hvis krisen er tvetydig, vil det ifølge Coombs være mulig å påvirke hvordan den oppfattes.

Hovedkategoriene kan ifølge Coombs (2009) på et overordnet nivå også rangeres fra de mest defensive (benektelse og angrep) til de mer imøtekommende (beklagelse). Jo mer ansvar man oppfattes å ha, jo mer imøtekommende bør man være.⁶ Krisehistorien, om det har inntruffet tilsvarende hendelser tidligere, samt det eksisterende omdømmet, har også noe å si for hvor alvorlig trusselen er. Ulike trusler og ulike kriser kan altså kreve ulik håndtering.

I analysearbeidet holder jeg meg utelukkende til Benoit og Coombs kategorisering, mens jeg i diskusjonen også vil trekke inn Kvåle og Wærnes (2006) sine perspektiver på omdømmeforsvar.

2.8 Medialisering og personfokus

Som jeg var inne på innledningsvis: Den politiske kommunikasjonen har endret karakter etterhvert som medielandskapet har utviklet seg. Det finnes flere måter å beskrive utviklingen på, men grovt sett kan den deles i tre (Ihlen, Skogerbø, Allern, 2015):

I løpet av massemedienes tidligste år var samfunnet preget av sterke og stabile politiske institusjoner, velgerne var forutsigbare og fulgte til en viss grad samfunnets klasseskiller, og radio og partipressen var de viktigste informasjonskanaler. Med fjernsynets inntog og dominans ble de politiske partiene mer profesjonaliserte, og kommunikasjonen tilpasset seg det nye visuelle formatet.

Etter internettrevolusjonen, rundt årtusenskiftet, er det blitt medieoverflod, og både måten publikum informeres på, og politisk kommunikasjon har blitt endret. Profesjonalisering, konkurranse og anti-elite-populisme er blant kjennetegnene på ny politisk kommunikasjon. Forskere på politisk kommunikasjon mener nyhetsmedienes innflytelse på politikken har økt gjennom disse fasene, i form av at medienes betydning for dagsorden har økt.

Samtidig utviskes gradvis grensene mellom kjendis og politikere – kjendiser blir politikere og politikere blir kjendiser: «Utviskingen av skillet mellom det (kvasi)private og det offentlig kjennetegner i stor grad våre dagers forhold til politikk, medier og makt, hvor offentlige personer i stadig større grad forventes å «by på seg selv», av medier, kommunikasjonsrådgivere og publikum», skriver Beyer (2013) i artikkelen «Politiske superstjerner: Kjendispolitikk og mediene».⁷

6 I artikkelen «An Analytic Framework for Crisis Situations: Better Responses From a Better Understanding of the Situation» fra 2009.

7 I «Internasjonal Politikk», Årgang 71, Nr. 4

Sosiale medier har blitt viktigere. Den teknologiske utviklinga påvirker også krisehåndtering; Internett og sosiale medier kan brukes som et verktøy for å ta temperaturen på kriser, det kan brukes som en direktekanal til kommunikasjonen med velgerne og andre interessenter – samtidig som internett paradoksalt nok også kan øke risikoen for kriser ved at interessenter direkte kan utfordre politikerne (Coombs, 2012). Coombs argumenterer imidlertid for at internett ikke egentlig har revolusjonert krisekommunikasjon, fordi det er det samme arbeidet som må gjøres - det er primært hastigheten, antall kanaler og presset som har økt.

3.0 Metode

3.1 Kvalitativ metode

Målet med dette forskningsprosjektet er altså å få mer kunnskap om feltet omdømmeforsvar, ved å se på forsvarsstrategier brukt av politikere i ulike tidsepoker.

Men hvordan gripe det an, rent praktisk?

Den samfunnsvitenskapelige forskningsprosessen går, grovt sett, ut på å hente inn data, analysere og konkludere (Gray, Williamson, Karp og Dalphin, 2007). Det er en dynamisk prosess, der teorier og hypoteser kan observeres og testes, og der funn og konklusjoner kan gi rom for nye teorier og hypoteser. Målet er å få mer kunnskap gjennom å utforske, beskrive og forklare – og dette arbeidet må nødvendigvis gjøres systematisk.

Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming, en metode som baserer seg på beskrivende ord (Gray, Williamson, Karp og Dalphin, 2007). Kvalitativ forskning vektlegger forståelse og nærhet, den er eksplorerende og drives av empiri (Tjora, 2012). Målet er å forstå, å fange opp mening og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. (Dalland, 2012)

Data kan hentes inn på mange måter: Man kan snakke med mennesker, man kan observere dem eller fenomenet man er interessert i, eller man kan, som jeg har valgt – ty til skriftlige kilder; Denne oppgaven baserer seg på dokumentanalyse av tre caser.

Dokumentstudier omfatter vanligvis dokumenter som er produsert for andre formål enn forskning (Tjora, 2012). Ved å analysere eksisterende dokumenter får man informasjon om saksforhold som er nedtegnet på bestemte tider, med ulike formål.

Empirien i dette studiet, datainnsamlingen og den påfølgende analysen, baseres på beskrivende ord, slik de fremkommer i nyhetssaker og bøker.

3.2 Utvalg

Det er et hav av potensiell data å velge mellom, og en «.. av de store utfordringene ved forskning generelt handler om hvordan man skal avgrense det empiriske arbeidet». (Tjora, 2012, s. 34) En veldig konkret og praktisk måte å avgrense omfanget på, er gjennom utvelgelsen av caser.

I motsetning til i kvantitative studier, hvor målet er å generalisere og hvor utvelgelsen må følge strenge kriterier for blant annet representativitet, er målet i dette kvalitative studiet å finne frem til caser som hver for seg og tilsammen kan bidra til å øke forståelsen om feltet. Arbeidet med å sette opp kriterier for utvelgelsen har derfor vært viktig og krevende.

Det finnes flere tilnærminger til å finne de casene som vil kunne fortelle meg mest om fenomenet. For eksempel kan man velge ekstreme eller avvikende caser, eller caser med maksimal variasjon. Det er også mulig å lete etter spesielt kritiske eller paradigmatisk caser (Tjora, 2012). Man må dessuten være villig til å være pragmatisk – det hjelper ikke med et passende case hvis det blir for vanskelig å finne materiale om det.

I tråd med min problemstilling ønsket jeg politiske caser. Og jeg ønsket caser hvor politikere i viktige posisjoner ble nødt til å gå av, etter at de hadde forsvart seg. Allerede her ble mange caser utelukket.

Den videre innsnevringen startet med to svært pragmatiske kriterier:

- Antall caser burde ikke overstige tre, av hensyn til oppgavens lengde.
- I alle casene måtte det være mulig å finne skriftlige kilder, enten i bøker, eller nyhetsarkiv.

For å kunne svare på problemstillingen trengte jeg dessuten caser med en viss variasjon langs en tidsdimensjon. Følgende kriterier ble dermed lagt til:

- Det ene caset burde være fra en tidsepoke hvor det fortsatt fantes partipresse, før fjernsyn og internett ble de dominerende formidlere av nyheter.
- Et av casene burde være fra nyere tid, så nært opp til nåtid som mulig
- Det siste caset kan være et sted mellom disse.

Etter å ha lest gamle avissaker i Atekst, pløyd en rekke tidligere master- og doktoroppgaver om omdømmeforsvar, skandaler og PR i Oria, samt lest faglitteratur rundt politiske skandaler

herunder «Skandaler i norsk politikk» (Tor Midtbø) og «Flokkdyr på løvebakken» (Sigurd Allern), endte jeg med følgende tre caser:

1. Statminister Per Borten (1971) – lekkasjesaken
2. Olje- og energiminister Åslaug Haga (2008) – brygge- og stabbursaken
3. Ordfører Trude Drevland (2015) – cruisesaken

Omdømmeforsvar er en løpende prosess og ikke en enkelthendelse, og det vil derfor være flere forsvar knyttet til hvert case.

Jeg satte ikke noen noen kriterier for politisk nivå, og de tre casene er ulike i så måte: Borten var regjeringssjef, Åslaug Haga minister og Drevland ordfører. De har likevel til felles at de er folkevalgte.

Omstendigheten rundt Hagas sak fra 2008 og Drevlands fra 2015 er av så fersk dato at informasjonen om forløp og responser har latt seg finne i medieovervåkningsarkivet Retriever (Atekst) samt i nyhetsmedienes egne nettarkiver.

Ettersom svært mange medier skrev om begge sakene etter at de ble offentlig avslørt, har begge politikerne kommentert og forsvart seg flere ganger. Jeg har avgrenset analysen til det jeg ser som de grunnleggende forsvarsresponsene, strategier jeg oppfatter hovedsaklig blir gjentatt og repetert med mindre variasjoner i ulike medier i dagene i etterkant.

Per Bortens lekkasjesak er så langt tilbake i tid at den er mindre tilgjengelig i elektroniske avisdatabaser. Den er imidlertid godt redegjort for i bøker. Datagrunnlaget for både krisens forløp og analysen av Per Bortens omdømmeforsvar er i all hovedsak hentet fra to bøker: Per Vassbotn: «Da Borten falt : gjensyn med regjeringens lekkasje og forlis 1971» (1986) som beskriver omstendighetene rundt regjeringskrisen og Bortens avgang i 1971, samt en biografi ført i pennen av Harald Berntsen: «Staurberareren» (2007).

Jeg har basert Borten- analysen på to forsvar (vedlegg 1):

- Bortens første dementi i form av en pressemelding gjengitt i «Da Borten falt: gjensyn med regjeringens lekkasje og forlis 1971» (Vassbotn, 1986, s.34)
- Bortens pressemelding noen dager senere, der han redegjør og beklager, gjengitt i samme bok. (ibid, s. 58)

Datagrunnlaget for Åslaug Haga og brygge- og stabbursaken baserer seg på tre hendelser (vedlegg 2):

- VG-saken som avslørte ulovlig satt opp brygge, samt Hagas respons i samme avis, 10. juni 2008.
- Dagbladets sak dagen etter, 11. juni, som avslørte en ikke godkjent utleie av stabburet, samt Hagas respons i samme utgave.
- Hagas pressekonferanse 19. juni, gjengitt skriftlig blant annet i VGs nettutgave samme dag.

Datagrunnlaget for analysen av Drevlands cruisesak baserer seg på to hendelser, der begge er hennes egne ord i respons til økt medieomtale av omstendighetene rundt skipsdåpen (vedlegg 3):

- Trude Drevlands Facebook-innlegg fra 4. juni
- Et tv-opptak av en pressekonferanse Drevland holdt den 15. juni. Pressekonferansen har jeg transkribert

3.3 Gjennomføring - Koding og kategorier

Casene er valgt, forsvarerne lest. Hvordan gå videre? Hvordan unngå at analysen ikke ender opp som en samling tilfeldig utvalgte setninger som er hentet ut fra råmaterialet?

Analysearbeidet er essensielt i kvalitative studier. Mens forskeren bak kvantitative spørreundersøkelser på forhånd forutsier svaralternativer, er kvalitative studier mer fleksible, og gir rom for det uforutsigbare. Forskeren må være forberedt på det uventede (Nilssen, 2012), noe som både er styrken og utfordringen til denne tilnærmingen. Å kode og kategorisere er selve kjerneaktiviteten i analysearbeidet, og det er kun slik vi kan klare å fange opp essensen i våre data. (Nilssen, 2012, s. 78.)

Med andre ord: Det er gjennom å kategorisere, forenkle og forkorte materialet vi blir i stand til å trekke ut det vi oppfatter som de mest meningsfulle mønstrene, som er interessante for vårt forskningsprosjekt.

Rent praktisk har jeg fulgt Nilssen (2012) og Tjora (2012) sine anbefalinger for koding og kategorisering: For å forstå, å komme nærmere, har jeg forsøkt å gripe fatt i **hva** som blir sagt, og ikke bare det som blir snakket **om**, i det Tjora kaller en tekstnær koding. Dette er et omfattende arbeid.

For hver tekstbolk har jeg opprettet koder (ord og uttrykk) som sammenfatter hva som beskrives i rå-teksten/datamaterialet, innholdsmessig. Disse kodene har jeg så gått gjennom for å lete etter mønster.

En vei videre kunne vært å utarbeide egne kategorier basert på første kodingen. For å svare på de konkrete forskningsspørsmålene – hva karakteriserte et forsvar før og nå, hvilke likheter og ulikheter finnes mellom før og nå – mener jeg det mest fruktbare er å se mønstrene opp mot eksisterende teori. Jeg har derfor sammenfattet mønstrene i kodingen mot både Benoit (1997) og Coombs (2012) sine kategorier for omdømmeforsvar.

Tjora (2012) mener en syretest på om man lykkes med analysen er ved å se for seg om man kunne satt opp kodene a priori, eller om de bare kan hentes ut fra empirien. Ved å bruke begge teoriene, med hvert sitt sett kategorier, mener jeg at jeg har fått fleksibilitet og holdt meg tro til empirien: Jeg har ikke brukt hammer og meisel for å tilpasse kodingen til ett sett trange kategorier.

Både kodingen og kategoriseringen fremkommer i vedleggene 1, 2 og 3.

Etter å ha kodet og kategoriser har jeg laget et system som gjør det mulig å presentere hovedresultatene lettfattelig og oversiktlig, slik Dalland (2012) anbefaler. Dette gjøres fortløpende i tabeller i teksten i kapittel 4, som presenterer funn.

3.4 Refleksjoner rundt metode

Uten refleksjoner og vurdering av kvalitetskrav har studiet liten verdi. Også en masteroppgaves metode bør veies opp mot vanlige normer for god metodebruk. Følgende seks punkter, slik de blant annet er gjengitt i Dalland (2012), kan legges til grunn for gjennomføring og analyse. Jeg kommenterer punktene med mine vurderinger fortløpende:

- Resultatene skal være i overensstemmelse med virkeligheten

Empirien, ikke ideene og antagelsene, må avgjøre. I dette studiet innebærer det eksempelvis at dersom jeg bare finner likheter, ikke kan prøve å tilpasse tolkningen av empirien til ideen om at det er forskjell mellom før og nå.

- Dataene skal være systematisk utvalgt – enten det er tilfeldig eller strategisk

Jeg har ovenfor redegjort for min utvelgelse av caser, som er et strategisk utvalg, basert på kriterier jeg mener er relevante for å belyse problemstillingen. Datagrunnlaget er også valgt ut strategisk, på konkrete hendelser i forsvarsprosessen for hvert case. Dette punktet er et av de jeg selv oppfatter som svakeste i min metode. Alle tre hadde flere responser som kunne vært

tatt med. Spesielt gjelder dette Borten, som holdt en muntlig redegjørelse i Stortinget da han på vegne av regjeringen søkte avskjed, 2. mars. Denne finner jeg ikke gjengitt ordrett, men i litteratur jeg har lest, herunder presseråd Ole Hoernes bok «Skjebnedøgn: Om Borten-regjeringens fall» er det referert til denne flere ganger. Talen eller redegjørelsen hans fremstår gjenfortalt ikke som et forsvar, men som et produkt av mange kompromisser mellom koalisjonen, hvor man skulle prøve å signalisere ut de politiske årsaken til at regjeringssamarbeidet tok slutt, uten å legge grunnlag for stor debatt og spekulasjoner i Stortinget.

Når det gjelder Haga svarte hun i løpet av noen få travle dager i 2008 på en rekke henvendelser fra ulike medier, og holdt også tidlig en pressekonferanse der hun svarte på spørsmål. Jeg har valgt ut de responsene som er direkte knyttet til avsløringen av ubehagelighetene, da jeg oppfattet at de andre responsene var gjentakelser. Det kan ha blitt sagt og gjort noe jeg har oversett. Det samme gjelder Drevland, som ble kontaktet av en rekke medier etter hvert som skandalen ble rullet ut. Her valgte jeg å holde meg til de to forsvarerne hennes som hun tok initiativ til selv, og ikke varianter i ulike aviser. Å kvalitativt analysere samtlige uttalelser i løpet av perioden ville blitt en meget omfattende jobb.

- Data skal brukes nøyaktig

«Resultatet skal være minst mulig avhengig av den som utfører undersøkelsen», skriver Dalland (2012). Å tolke og analysere data er nødvendigvis personavhengig – jeg ser og hører det jeg gjør, fordi jeg er den jeg er. Men jeg har prøvd å tydeliggjøre hvordan jeg tenker, slik at det skal være mulig for leseren av oppgavene å følge skrittene fra start til slutt.

- Forskerens førforståelse skal klargjøres

Selv om jeg har prøvd å gå inn i dette studiet med minst mulig fordommer, bærer også jeg med meg en førforståelse. Som jeg var inne på innledningsvis har jeg jobbet i mediebransjen i en årrekke, og en av mine «fordommer» er nok at jeg har lett for å anta at det ligger strategier og agendaer bak det som kanskje bare er tilfeldigheter.

- Resultatene skal være kontrollerbare

Å kontrollere eller etterprøve en kvalitativ dataanalyse er vanskelig, men jeg vil i prøve å redegjøre for stegene som er tatt slik at det kommer frem om konklusjonene har basis i empirien.

- Forskningen bør være kumulativ – det vil si: bygge på eksisterende forskning

Jeg har forsøkt å finne forskning på området som allerede eksisterer, ved å lese fagbøker og fagartikler, tidligere masteroppgaver og doktorgradsavhandlinger. På grunn av min oppgaves tverrfaglighet er jeg ikke sikker på om jeg har full oversikt over hele feltet, men jeg har etterstrebet meg å klare å knytte eget studie opp mot det Dalland (2012) kaller «de store linjene»

3.5 Gyldighet, pålitelighet, generaliserbarhet og etikk

Mens pålitelighet dreier seg nøyaktigheten til dataene, handler gyldigheten om den logiske sammenhengene mellom prosjektets utforming og funn, og de spørsmålene man søker svar på (Tjora, 2012 og Dalland, 2012). I en kvalitativ undersøkelse kan det ikke settes samme krav til pålitelighet (reliabilitet) som i en kvantitativ undersøkelse. Målet er forståelse, ikke representativitet. Mens man i kvantitative undersøkelser kan spørre om et tilsvarende studie ville gitt samme resultat, er ikke fullstendig nøytralitet mulig å innfri fordi analysearbeidet, som nevnt, er personavhengig. Datamaterialet jeg har analysert er imidlertid offentlig og tilgjengelig, og ved å beskrive stegene jeg har tatt for å komme frem til mine funn, skal det være mulig for andre å etterprøve undersøkelsens interne logikk.

Gyldige (valide) data har jeg først hvis jeg har undersøkt det jeg har satt meg som mål. Jeg har laget forskningsspørsmål som jeg svarer på i de neste kapitlene – men er disse gode nok operasjonaliseringer av problemstillingen?

Generaliserbarhet knyttes til gyldighetsområdet ut over de enheter som er undersøkt. (Tjora, 2012, s 202). Målet med dette studiet var aldri å generalisere til alle politiske forsvar, før og nå, men å lære mer om feltet gjennom analyse av enkeltcasene som er valgt ut. Men jeg håper at studiet bidrar til økt dybdekunnskap, eller åpner opp for ideer eller dimensjoner som løsrevet fra enkeltcasene kan ha en overføringsverdi.

Det er ifølge Gray, Williamson, Karp og Dalphin (2007) viktig å stille etiske spørsmål hele veien i prosessen. Kan min forskning skade noen? Kan forskningen misbrukes? I historiske studier, basert på dokumenter, kan man møte etiske problemstillinger, eksempelvis dersom man kommer over personlige dagboknotater eller brev man ønsker å bruke. Dette studiet er basert på offentlig tilgjengelig informasjon - tekster som enten er publisert i aviser, i bøker eller kringkastet. Etiske problemstillinger som hvorvidt kildene er tilstrekkelige anonymiserte eller om de på noe vis kan ta skade av deltagelse blir derfor ikke relevante.

4.0 Analyse – presentasjon av data

I håp om å finne svar på min problemstillingen stilte jeg tre forskningsspørsmål. Kapittel 4 og 5 er organisert rundt disse.

I dette kapittelet ser jeg på forskningsspørsmål nummer 1 - hva som *karakteriserte et forsvar på syttitallet, og hvordan forsvarer politikere seg i nyere tid?*

Jeg begynner med å gå gjennom de tre casene mine, fra 1971, fra 2008 og fra 2015, og vil i det følgende presentere funn for hver av dem. For å presenterer funnene oversiktlig har jeg latt meg inspirere av en tabell jeg kom over i Elin Strand Hornnes' doktoravhandling «Når kvinner må si unnskyld. Medierte skandaler, kvinnelige politikere og retoriske forsvarsstrategier» fra UiO (2013). Jeg setter opp Benoits og Coombs' hovedkategorie i en tabell, og krysser av for de som er i bruk. Jeg forsøker ikke å kvantifisere ved å krysse av flere ganger dersom strategier benyttes mange ganger i samme forsvar.

4.1 Per Borten og lekkasjen

Per Borten avløste Einar Gerhardsen som statsminister i 1965. Han representerte Senterpartiet, og ledet en koalisjonsregjering, med fire partier, fram til han måtte gå av i 1971.

Mange har nok sett bildet av statministeren ikledd kun sko og en stor hvit truse, mens han bakser en gressklipper. Ifølge Per Vasstbotn, forfatter av «Lekkasje og forlis, om regjeringens fall» kan dette bildet være en god illustrasjon av Borten som menneske. «Underbuksebildene fortalte mer om Per Borten enn at han hadde kraftig fysikk. De viste ham akkurat som han egentlig var som menneske og som politiker. Uformell, kanskje uvøren, spontan og menneskelig. Han kunne foreta seg saker og ting uten å være i stand til å forutse at andre kunne reagerer voldsomt på det han hadde gjort eller sagt». (1986, s. 143).

Uvørenhet og spontanitet preger også forløpet til lekkasjesaken som skulle felle ham, der opplysninger i et fortrolig notat endte i pressen, en lekkasje som ble tilskrevet regjeringssjefen.

4.1.1 Sakens gang

Lekkasjesaken er tett knyttet til forhandlingene regjeringen på den tiden førte med EEC, og startet i februar 1971. En måned senere var Borten gått av. Den følgende beskrivelse av basert på informasjon om hendelsene hentet fra biografien «Staurberaren» av Harald Berntsen (2007).

- 15. februar, morgen: Statsministeren har et møte med Arne Haugestad, som er daglig leder av Folkebevegelsen mot EEC, hvor de diskuterer Norges holdning til medlemskap.
- 15. februar, ettermiddag: Borten og hans presseråd Ole Hoemsnes drar til Fornebu for å fly til København. Arne Haugestad og nestleder i folkebevegelsen, John Lager, er på samme fly. Borten og Hoemsnes sitter ved siden av hverandre og diskuterer blant annet et notat fra Brussel-ambassadøren, som skriver at norske landbrukskrav er uakseptable for EEC og står i veien for et medlemskap. På vei til toalettet på flyet legger Borten fra seg dokumentet hos Haugestad, som han må passere. På vei tilbake tar han notatet med seg igjen.
- 19. februar: Venstre-avisen Dagbladet trykker en artikkel der journalist Per Vassbotn omtaler innholdet i dokumentet. I første omgang virker det ikke som om noen på Stortinget tar saken alvorlig, og det virker heller ikke som Vassbotn har lest notatet selv.
- 22. februar: Bergens Tidende hevder å ha fått vite fra Utenriksdepartementet at lekkasjen er et brudd på landets sikkerhetsforskrifter, og en straffbar handling. De antyder videre at lekkasjen er fra høyeste hold. Dette gjentas i flere andre aviser de påfølgende dagene.
- 23. februar: En anonym folkerettsekspert ymter frempå at lekkasjen er så alvorlig at det lukter riksrett.
- Natt til 24. februar: Borten prøver å finne ut av om Haugestad har omtalt dokumentet til noen. Han prøver også å få Dagbladet til å skrive at han ikke er kilde.
- 24. februar: Borten sender ut et dementi (Vedlegg 1: Forsvar 1)
- 25. februar: Det er regjeringskonferanse, med lekkasje som tema. Borten er syk og ikke til stede.
- 26. februar: Borten får vite at Dagbladet kommer til å kjøre en sak der det avsløres at han viste Haugestad rapporten. Han bestemmer seg for å sende ut en erklæring til NTB for å komme avisen i forkjøpet. Ved midnatt sier han seg skyldig i indiskresjonen, samtidig som han gjentar at han ikke er Dagbladets opprinnelige kilde. (Vedlegg 1: Forsvar 2). Politiske motstandere reagerer. De påfølgende dagene er det full regjeringsskrise. 2. mars måtte Borten og hans regjering gå av.

4.1.2 Bortens forsvar

Per Bortens to pressemeldinger utgjør basis for analysen. Ingen av dem er spesielt lange, og begge går rett på sak. Det er dog forskjell på den første og den andre. Ved å sette opp forsvarsstrategiene i en tabell, er lett å se hvordan strategiene har endret seg fra første til andre forsvar.

Tabell 1: Per Bortens to forsvar

Benoits hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar
Benektelse	X	X
Ansvarsfraskrivelse		
Rettferdiggjøring	X	X
Korrigerende handling		
Beklagelse		X
Coombs hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar
Benektelse	X	X
Redusering	X	X
Gjenoppbygging		X
Forsterkning		

I den første responsen, 24. februar, bruker han to strategier, som begge er å enkle å plassere i både Coombs og Benoits hovedkategorier.

For det første benekter statsministeren kjennskap til lekkasjen, og hevder at han ikke vet «hvorfra Dagbladet har sine opplysninger». Ved å antyde at de må komme fra annet sted, kan man si at han indirekte peker ut en sydebukk.

Dessuten prøver han å minimalisere skadevirkningene; informasjonen var ikke hemmelighetsstemplet, kun «fortrolig» og den var uansett ikke sluttbehandlet.

Den andre forsvarsresponsen er noe lengre, og mer detaljert, og den fremkommer også til dels internt motstridende. På den ene siden innrømmer Borten å ha delt informasjon, men han benekter fremdeles at det er han som står bak lekkasjen. Han understreker at det aldri var meningen at innholdet i rapporten skulle spres, og gjentar at ikke kan ha vært via «hans»

lekkasje Dagbladet fikk sin sak. Fremdeles forsøker han å rettferdiggjøre indiskresjonen ved å understreke at verken han eller den han lakk rapporten til er Dagbladets kilde.

I den andre responsen går han dessuten over til å beklage; «Slik denne sak har utviklet seg, vil jeg sterkt beklage at jeg har gjort meg skyldig i den indiskresjon å la en utenforstående bli delaktig i den omtalte rapportens innhold.»

Benoit skiller ikke mellom beklagelser, som Coombs gjør. Og noen fullgod beklagelse er det dog ikke. Ved å ta forbehold, «slik denne sak har utviklet seg» høres det mer ut som om Borten beklager at hendelsen er blitt kjent, enn at han beklager selve lekkasjen i utgangspunktet.

Dette er det Coombs vil kalle en delvis beklagelse, hvor man uttrykker anger, men ikke aksepterer det fulle ansvaret for det man har gjort.

I tabell-oppsettet er det også lett å se hvilke strategier Borten ikke tar i bruk: Verken i første eller andre forsvar forsøker han å fraskrive seg ansvaret i særlig stor grad. Han antyder at lekkasjen kom fra annet hold, men peker ikke på noen navngitte syndebukker, eller angriper angriperne.

Han forsøker heller ikke å gjenoppbygge sitt eget omdømme med å fremstille seg i godt lys gjennom å skryte av egne prestasjoner tidligere, eller i form av innsmigrende ord og ros.

Ikke på noe tidspunkt forsøker statsministeren å fremstå som et offer.

4.1.3 Vurdering og oppsummering

Coombs og SCCT-retningen er opptatt av at krisen er et faktum idet interessenten oppfatter at det er en krise.

Et av det første budene i krisehåndtering – ut over å forhindre den - blir dermed å gjenkjenne at en krise har inntruffet. En krise som er åpen for tolkning vil kunne oppfattes annerledes innad i organisasjonen enn blant interessentene. Og da hjelper det ikke at man selv som person/organisasjon ikke tenker på det som en krise.

I Borten-saken var politiske motstandere så vel som avisene raske til å påpeke at krisen var et faktum, og antyde at regjeringssjefen måtte gå av. Venstreleder Helge Seips reaksjon var som følger: «Jeg går ut fra at statsministeren selv tar de konsekvenser som ikke er til å komme forbi». Og Kåre Willoch, stortingsrepresentant og parlamentarisk leder for Høyre, hadde denne reaksjonen: «Jeg vil forstå det meget godt om han under disse omstendighetene finner

det umulig å fortsette». (Vassbotn, 1986, s.60). Høyreavisen Aftenposten brukte tittelen «En av de største skandaler i norsk historie». (Berntsen, 2007, s. 377).

Summert opp, mener jeg at det er tre ting som er verdt å merke seg:

For det første kan det se ut som om Borten ikke så at han hadde en krise i fanget. Ettersom han fokuserte på at rapporten uansett ikke var hemmelig, bare fortrolig, virker det som om han ikke synes lekkasjen var noe stort problem for regjeringen. Han håndterte ikke situasjonen tilstrekkelig som en krise, selv om andre oppfattet situasjonen som kritisk.

For det andre, når han erkjente å ha gjort noe galt, gjorde han det uten å beklage det på ordentlig – han beklaget fordi situasjonen hadde utviklet seg. Og ved å innrømme og beklage indiskresjonen kan han ha skapt flere problemer, fordi det kan bli stilt spørsmålstegn rundt dømmekraften. Som Benoit (1997) påpeker: Når en politiker, som har stor ansvar for andre menneskers ve og vel, beklager feil, vil folk spørre seg om hva som skjer hvis vedkommende gjør flere feil. Hva om andre fortrolige og hemmelige opplysninger havner i gale hender?

For det tredje – Borten fokuserte på handlingen, situasjonen som utløste skandalen og egen rolle i denne, og i liten grad på seg selv, personen.

4.2 Åslaug Hags brygge og stabbur

Åslaug Haga ledet Senterpartiet fra 2003 til hun gikk av i 2008. Sammen med Ap og SV var hun med å danne regjering i 2005. Hun var kommunal- og regionalminister fra 2005 til 2007, og ble olje- og energiminister året før hun måtte trekke seg tilbake, etter at det ble avslørt at hun og ektemannen manglet offentlige godkjennelsene av private byggeprosjekter.

Det er vanskelig å finne informasjon om hva slags omdømme Haga hadde før bråket, ut over at hun ofte kom godt ut av målinger som minister og ble oppfattet som sterk og mektig. Hun ble omtalt som en tydelig diplomat og politiker. I Atekst finnes det få nære portretter av Åslaug Haga – hun dreier spørsmålene over til sak heller enn å snakke om seg selv, og fremstår som en privat person. Hun hadde imidlertid flere skrapen i lakken året før hun måtte gi seg, og ble senest i 2008 nødt å beklage og «legge seg flat»⁸ da omstendighetene rundt hennes innblanding i en ansettelse i Enova, den såkalte Arnestad-saken, ble avslørt. Det var og stilt spørsmål rundt hennes rolle i prosessen rundt OL i Tromsø.

8 I Dagens Næringslivs omtale av saken 4. april var tittelen «Legger seg flat»

4.2.1 Sakens gang

- 10 juni: VG avdekker at Åslaug Haga og ektemannen har bygd ei brygge på hytta, uten å søke om tillatelse. «Jeg legger meg helt flat», sier Åslaug Haga til VG i samme avis, hvor hun samtidig fremholder at det er mannen som sysler med det praktiske i heimen og at brygga uansett ikke hindrer allmenn ferdsel i området (Vedlegg 2: Forsvar 1)
- 11. Juni: Dagbladet avslører at et stabbur på ekteparets eiendom både er satt opp og leid ut uten tillatelse fra Ås kommune. Haga svarer i samme utgave, der hun veksler mellom å forsøke å gi informasjon, hevde at kommunen har rotet, beklage og love å rydde opp. (Vedlegg 2: Forsvar 2). Dagen etter utdyper hun saken i en pressekonferanse, redegjør for når søknader ble sendt og informerer om når stabburet var leid ut, innrømmer at hun har vurdert å gå av etter å ha fått integriteten trukket i tvil, men sier at hun vil stå løpet ut. Presset fortsetter imidlertid med full kraft.
- 14. juni: Blir sykemeldt pga høyt blodtrykk
- 18. juni : VG melder at stabburet var utleid i perioder Haga ikke har opplyst om. Kommunen forteller at dette var nytt for dem.
- 19. juni: Åslaug Haga informerer i en pressekonferanse om at hun vil gå av. (Vedlegg 2: Forsvar 3)

4.2.2 Åslaug Hagas responser

Tabell 2: Åslaug Hagas tre forsvar

Benoits hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar	Tredje forsvar
Benektelse	X	X	
Ansvarsfraskrivelse	X	X	
Rettferdiggjøring	X	X	X
Korrigerende handling	X	X	X
Beklagelse	X	X	
Coombs hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar	Tredje forsvar
Benektelse	X	X	
Redusering	X	X	X
Gjenoppbygging	X	X	
Forsterkning (bolstering)			X

I sine to første forsvar tok Åslaug Haga i bruk absolutt alle hovedstrategier i Benoits systematisering. I det korte VG-intervjuet, der hun kommenterer og svarer for seg om den ulovlige brygga, starter hun med å benekte at hun har gjort noe galt (mannen blir syndebukk), hun fraskriver seg ansvaret (visste ikke noe), hun innrømmer at det ikke ble søkt om tillatelse og beklager dette («jeg legger meg helt flat»), hun sier hun vil iverksette korrigerende handlinger, at hun vil ordne opp snarest. Og ikke minst rettferdiggjør hun det som har skjedd ved å differensiere og minimalisere bruddet på regelverket: Familien har (implisitt: i motsetning til andre som bygger uten godkjenning) ikke oppnådd økonomiske fordeler ved å sette opp en ulovlig brygge. Og siden det er så bratt tomt, er ikke brygga til hinder for allmen ferdsel («Dette er en tomt som er skutt inn i fjellet»).

Denne massive bruken av strategier tar hun med seg videre inn i neste forsvar, hvor hun må svare for hvorfor familien både har satt opp og leid ut et stabbur på eiendommen sin, uten godkjenninger fra Ås kommune. Også denne gang benekter hun å ha gjort noe galt. Kommunen er syndebukken, og hun og mannen har ikke gjort noe galt. Tvert i mot handlet de i god tro, fordi de ikke hadde fått informasjon om det motsatte (ansvarsfraskrivelse). Hun rettferdiggjør seg selv, både ved å angripe kommunen for å være rotete, og ved å minimalisere

skaden som har skjedd og differensierer seg fra eventuelle andre som leier ut ulovlig for å gjøre seg penger – stabburet er bare «til tider leid ut som bolig». Også nå forteller hun at hun vil rydde opp (korrigerende handling) og hun beklager.

Dette stagget ikke presset, og Haga ser seg tilslutt nødt til å gå av.

Det tredje forsvaret, pressekonferansen der hun bekjentgjør sin avskjed, er helt ulik. Her verken benekter eller beklager hun. I stedet konsentrere hun seg om å rettfærdiggjøre seg selv, i form av forsterkning

Dette blir enda mer tydelig hvis vi ser på Coombs, som har forsterkning som en egen hovedstrategi.

Haga har ikke brukt forsterkning i sine to første forsvar. Fra å ha bedrevet både benektelse, gjenoppbygging (beklagelse) og forsøkt å redusere sitt eget ansvar, svitsjer hun i tredje forsvar over til nærmest kun å forsøke å rettfærdiggjøre seg selv, og å bedrive selvheldelse: Hun prøver å forsterke seg selv, med å minne på om alt hun har oppnådd som leder av partiet («Det rødgrønne prosjektet er mitt politiske hjertebarn. Jeg er stolt av det. Vi har snudd retningen til Norge - fra privatisering og skattelette til samhold og fellesskap»), og å skryte av interessentene. («... jeg har reist land og strand rundt i sol og uvær og blitt mottatt av de mest fantastiske mennesker»).

4.2.3 Vurdering og oppsummering

Haga hadde vært nødt å «legge seg flat» i den såkalte Arnstad-saken tidligere samme år, da Eli Arnstad fikk jobb som konsulent i Enova, uten at lov om offentlige anskaffelser var fulgt. Hun kom helskinnet fra den krisen, og kanskje var det å «ta en puddel» den mest nærliggende responsen da bryggesaken kom opp? Legger man seg flat, blåser kanskje stormen forbi uten at man knekker.

Det er mulig det ville fungert dersom det bare var den første saken, en brygge satt opp uten nødvendige godkjenninger, et forhold hun beklaget og lovet å rydde opp i. Når det dagen etterpå dukker opp enda en sak der ekteparet ikke har kommunale godkjenninger i orde, tyr hun til akkurat samme forsvaret. Det eneste nye er at hun blander inn Ås kommune som syndebukk. «Det er kommunen som har rotet i denne saken».

Ifølge Coombs må et forsvar tilpasses hvor stort ansvar man har for det som har skjedd, fra defensivt til imøtekommende. Jo større ansvar, jo mer imøtekommende bør man være. Ved å velge hele bredden av strategier, fra det defensive til det imøtekommende,

fremstår det som forvirrende hvorvidt Haga mener at hun faktisk har ansvar for rotet eller ikke. Hovedstrategiene, som er mest dominerende, er defensive (ansvarsfraskrivelser, minimaliseringer og angrep), og den imøtekommende beklagelsen virker påtatt:

Det virker derfor som om Haga tilgivelse og legger seg flat for forhold hun egentlig ikke synes det er nødvendig å beklage. Det er ikke sikkert slik det var ment, men sett utenfra, fra interessentenes ståsted, er det slik det fremstår. Og omdømmet så vel som alvorlighetsgraden av krisen avhenger av interessentenes oppfatning.

Når Haga bestemmer seg for å gå av, tredje forsvar, er det tydelig at det ikke lenger er handlingene (krisen i seg selv) hun forsvarer, men sitt eget gode navn og rykte. Sagt med andre ord: Mens de to første forsvarerne tok sikte på å endre velgernes oppfatning av selve krisen (liten) og skyldforholdene i krisen (ikke Haga sin feil) prøver hun i sitt tredje forsvar å endre oppfattelsen av personen i krise, politikerens Haga, fra en som ikke bryr seg om regler og som feilinformerer og lyver, til en politiker med integritet og ryggrad. Hun innleder med helt kort å redusere sitt eget ansvar, rettfærdiggjøre egne handlinger, men først og fremst handler pressekonferansen om forsterkning. Budskapet hennes er å fortelle om seg selv og hva hun har oppnådd gjennom sitt liv og virke. Om selve krisen, de to byggesakene, begrenser hun seg i stor grad til å bare bemerke at hun opplever at «smått blir stort og alt er blitt like viktig». Hun prøver verken å benekte eller å beklage.

4.3 Trude Drevland og Cruisesaken

Trude Drevland var ordfører i Bergen fra 2011 til 2015. «Æ e spesiell», sier ordføreren om seg selv i et portrettintervju i Dagens Næringsliv. Eksentrisk, tøff, frittalende, tilsynelatende opptatt av at det er lite som skiller politikerens og personen Trude. Det du ser er det du får, det hun sier er det hun mener.

Om dette intervjuet skriver BT noen dager senere om Drevland at hun er som «et ekte norsk uvær. Det dunder ned fra nord med fryktinngytende fart og kok, før det legger seg ned som en dannet angorakatt og maler. I norsk politikk er dette befriende atferd. Det politiske miljøet er infisert av kommunikasjonsrådgivere og kommunikasjonseksperters som har gjort storting og statsadministrasjon til et kalkulert og øredøvende gjesp.» (Bergens Tidende, 2014)

Lederartikkelen forteller om hvordan Drevland blir oppfattet, om hennes identitet og omdømme, hvordan hennes framtrede speiler substansen: Ekte, åpen og befriende frittalende, i motsetning til kalkulert, polert, profesjonalisert og kjedelig.

Så sprakk cruisesaken, som endte med at ordføreren ble siktet for grov korrupsjon.

4.3.1 Sakens gang

- 7. mai: Cruiseskipet Viking Star ble døpt i Bergen, med Trude Drevland som gudmor. Dette var en omdiskutert dåp, for selv om rederen disket opp med artister og fyrverkeri, ble det reagert kraftig på at man nærmest kommersialiserte nasjonaldagsfeiringa.
- 29. mai: BA skrev at både ordføreren og havnedirektøren hadde tatt med seg ektefeller på et tredagers gratisreise etter skipsdåpen. Det ble omtrent samtidig kjent at Trude Drevland og sønnen var fløyet i privatfly til Venezia i juni for å delta i sjøsettingen av skipet. De bodde da på et luksushotell, betalt av reder.
- 4. juni: Drevland la ut et innlegg på Facebook der hun forsvare Italia-turen og gudmoroppdraget. (Vedlegg 3: Forsvar 1) Avisene fant ukorrekte opplysninger, og presset økte. Nasjonale medier er på banen. I tillegg kom det fram at Drevland personlig hadde involvert seg for å få tidligere byrådsleder i Bergen, næringsminister Monica Mæland (H), til å gjennomføre en regelverksendring som skulle gjøre det mulig for rederen å registrere skipet i Norge. Det ble også kjent at politiet i mai hadde åpnet undersøkelsessak mot Drevland, men at denne var henlagt. Både presse og opposisjonspolitikere krevde svar.
- 5. juni: Ordføreren ble sykemeldt.
- 15. juni: Drevland holdt en følelsesladet og personlig pressekonferanse der hun redegjør for cruisesaken, forteller om egen sykdom og om krisen familien står i. (Vedlegg 3: Forsvar 2)
- I august var hun tilbake på jobb, men midt under valgkampen ga statsadvokaten politiet beskjed om å gjenåpne Drevland-saken. Samme dag tok Drevland permisjon. Rett etter valget siktet politiet både havnedirektøren og ordføreren for korrupsjon.

4.3.2 Trude Drevlands responser

I sine to ulike forsvarsresponser benytter ordføreren seg av en hel rekke strategier vi gjenfinner hos Benoit og Coombs, med et stort register av variasjoner og underkategorier.

Tabell 3: Trude Drevlands to forsvar

Benoits hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar
Benektelse		
Ansvarsfraskrivelse	x	x
Rettferdiggjøring	x	x
Korrigerende handling	x	x
Beklagelse		x
Coombs hovedstrategier	Første forsvar	Andre forsvar
Benektelse	(x)	
Redusering	x	x
Gjenoppbygging		x
Forsterkning	x	x

I sin første respons holdt Drevland seg hovedsakelig til det Benoit kaller ansvarsfraskrivelse; Alt er gjort med gode intensjoner, med Bergens beste i tankene. Ansvarsfraskrivelsen kan sies å være en form for defensiv posisjon, i motsetning til beklagelse og rettferdiggjøring, som er en mer imøtekommende respons. Selv om Drevland ikke direkte nektet for å ha gjort noe galt, startet hun likevel med å forsvare seg. Hun søker å redusere avstanden og minimalisere ansvaret hun har for situasjonen hun har havnet i. Til dels kan det se ut som om hun benekter at det er noen krise i det hele tatt, selv om hun er «(...) fullt klar over at det vil bli en sak ut av dette, blant annet i pressen» .

I den første responsen utgjør rettferdiggjøring bare en liten del av innholdet; det er ansvarsfraskrivelsen som dominerer. Hun søker imidlertid en viss grad av rettferdiggjøring: Hun tok ut ferie for å reise til Italia for ikke å belaste kommunens budsjetter («forsterkning») .

Hun trekker også frem at en veldedig organisasjon en gave på grunn av at hun tok på seg gudmoroppdraget («oppfyllelse av et høyere mål»). Hun forsøker å differensiere seg fra andre som er beskyldt for å gjøre noe galt, ved å si at hun ikke har oppnådd personlige fordeler. Hun angriper (usynlige) angripere, ved å skrive at hun vil fortelle historien selv, slik at informasjon ikke utelukkes eller settes i feil sammenheng. Avisene som har kjørt fram kritikken, er ikke nevnt, men det ligger mellom linjene at hun mener pressen fordreier sannheten.

Som oppsettet viser forsøker hun ikke å beklage situasjonen, verken helt eller delvis, og hun benytter seg ikke av gjenoppbyggende strategier.

15. juni, etter at saken har rullet og gått, flere medier er på banen, og ordføreren er tatt i å gi feilinformasjon, forandres forsvarrets karakter. Det er et svært langt forsvar, og det er komplisert og ordrikt.

I Benoits system ser vi at det første er nå beklagelsen kommer. For det andre trekker Drevland inn en ny type ansvarsfraskrivelse i form av en personlig krisesituasjon, som er årsak til sviktende dømmekraft og hukommelsestap. Dette kombinerer Drevland med en tredje tilnærming, rettferdiggjørende argumenter som søker å sette henne i et godt lys, forsterkning.

Beklagelsen kommer tidlig i pressekonferansen, men hun beklager aldri alt. Hun innrømmer at hun har gitt «uriktige og til dels motstridende opplysninger», og dette beklager hun «på det sterkeste». Det kommer også beklagelser knyttet til «unøyaktigheten» i første forsvar. Hun beklager imidlertid ikke omstendighetene rundt gudmoroppdraget, kun deler av dette, hvor hun sier hun burde orientert seg bedre, søkt mer informasjon. Hun innrømmer at det ville være feil å dra på gratis luksuscruiser med en venninne, men beklager ikke at hun takket ja i utgangspunktet.

Ansvar kan fraskrives på mange måter, og Drevland tar i bruk flere understrategier her; «gode intensjoner», «mangel på informasjon» og etterhvert en krysning mellom «mangel på informasjon/kontroll» og «uhell», som alle ser ut til å være ment å formilde situasjonen. I sin første respons trekker hun fram sine gode intensjoner mange ganger: Hun mente Bergens beste. Videre påberoper ordføreren seg uvitenhet om detaljer rundt dåpen.

15. juni legger hun til en ny og mye mer privat type ansvarsfraskrivelse, som går som en rød tråd gjennom de 35 minuttene pressekonferansen varer: De belastende omstendighetene med en dømt mann, utgjør en form for personlig krise. Omstendighetene på heimebane er (tilsynelatende) utenfor hennes kontroll, og belastningen av det hun er påført gjør at hukommelsen, så vel som dømmekraften, har sviktet.

Dette kan se ut til å være hovedstrategien, og det er også den som er vanskeligst å plassere, da den har elementer av flere strategier som spiller sammen. Benoits teori kommer til kort. Jeg har kalt dette «omstendigheter utenfor egen kontroll» i kategoriseringen, og mener den befinner seg i krysningspunktet mellom det Benoit kaller «defeasibility» (mangel på informasjon og kontroll) og «accident», altså «uhell». Både lite overveide handlinger (som å

dra på gratiscruise og fly med privatfly) og de første uttalelsene (feilinformasjon/løgn) må i lys av alle belastningene anses som uhell.

Feilinformasjonen hun selv, med et uhell, gikk ut med på Facebook, bidro i sin tur til økt press og overbelastning, så forsvaret går nesten i sirkel.

Når det gjelder forsterkningen søker hun gjennomgående å fremstille seg selv i et godt lys, både subtilt og mer direkte. Hun har ofret seg for Bergen, begravd seg i arbeid, stilte alltid opp, hun ville familiens beste, næringslivets beste. Hun trekker for eksempel fram at hun var redd for å gå glipp av et arrangement med et buekorps.

«Jeg har alltid til hensikt å gjøre det som er best for Bergen og bergenserne. Men jeg innser at jeg noen ganger blir vel entusiastisk. Og det ble jeg nok i denne saken.» sier hun blant annet, noe som på en gang er selvkritikk og forsterkning. Også i pressekonferansen angriper hun (usynlige) angripere, som har hengt henne ut i sosiale medier, men angrep får svært liten plass. Hun nevner verken pressen eller politiske motstandere.

Samtidig minimaliserer hun sine egne handlinger. Vel bodde hun på fint hotell i Italia men det var ikke noen luksustur. Gudmor-gaven var bare en sjampanje-kork. Hennes egen betydning for at selskapet kunne flagge til Norge, blir bagatellisert. I begge forsvarsresponsene tilbyr hun seg å korrigere handlinger. På Facebook skriver hun at hun vil oppføre Italia-turen og jomfrucruiset i ordførerens gaveregister. I pressekonferansen forteller hun at luksuscruiset er avbestilt, og at hun vil kontakte en skattejurist.

Forsvaret til Drevland er innviklet og går altså ut over Benoits kategorier. Det er lettere å analysere ved å trekke inn Coombs, som er opptatt av å skille mellom kriser man er påført (hvor man er et offer), og kriser hvor man selv er skyldig. Coombs har en egen underkategori av forsterkning som handler om hvordan man kan argumentere for at man selv er et offer.

Det er nettopp det Drevland gjør i sitt andre forsvar. Ordføreren gjør seg selv til et offer for omstendigheter utenfor egen kontroll, omstendigheter i eget privatliv og i egen personlighet som hun ikke kan noe for. Og som offer kan hun tillate seg å ikke ta ansvar.

4.3.3 Vurdering og oppsummering

For det første: På overflaten kan det se ut som om Drevland kommer noenlunde greit ut av den følelsesladde pressekonferansen.

Hun beklager tross alt situasjonen, og åpenheten om vanskelige forhold og de gode intensjonene gjør henne nærmest uangripelig. Det er lett å føle sympati for Trude Drevland.

Men i utgangspunktet er cruiseproblemene selvpåført. Og Drevland forsøker å omdefinere krisen fra å være selvpåført til å bli en situasjon der den mektige ordføreren Trude Drevland er et offer. Et offer for omstendigheter på hjemmebane hun ikke rår over. Et offer for sin egen entusiasme for Bergen, som har fått henne til å jobbe for mye og gjøre for mye for byen sin. I pressekonferansen sier hun at andre har sett at det kom til å smelle, men ikke hun selv. Det som har skjedd har vært utenfor hennes kontroll.

Forsvarsstrategien på pressekonferansen var altså ikke bare å tilpasse forsvaret til en skandale, men å tilpasse forståelsen og oppfatningen av krisens opphav og årsak. At resten av forsvaret, fra et slikt ståsted, består i ansvarsfraskrivelse, beklagelse og rettfærdiggjøring, virker derfor som et naturlig valg. Hadde Drevland erkjent at krisen var selvpåført, kunne hun neppe kommet unna med så mye ansvarsfraskrivelse.

For det andre ser det ut til det første forsvaret skapte problemer på sikt. Usannheter eller unøyaktigheter i den første ansvarsfraskrivelsen, som hun senere ble konfrontert med, bidro til at saken eskalerte. Hadde hun møtt sine angripere med større grad av imøtekommenhet første gang, ved å allerede da ta ansvar, beklage, og i praksis legge alle kortene på bordet, hadde kanskje stormen blåst raskere av. I stedet ble hun senere nødt å beklage at hun unnlot å gi informasjon og at hun ga misvisende informasjon. Sagt på en annen måte: Å bli tatt i en løgn kan ha gjort saken verre, både ved at tillit svekkes, og ved at pressen og andre begynner å lete etter flere unøyaktigheter og løgner.

For det tredje: Det er lite trolig at Drevland kunne landet på begge beina bare ved å ha valgt annen strategi. Korrupsjons-beskyldningene var alvorlige. Og selv om Drevland som ordfører ikke hadde hatt befatning med korrupsjon tidligere, er hennes ektemann dømt for underslag av flere millioner kroner. Ordføreren brukte aldri ordet «korrupsjon» i noen av sine forsvarsresponser, men det er ikke usannsynlig at publikum assosierte henne med ektemannen da spørsmålet om korrupsjon kom opp. En annen ordfører uten en tilsvarende nær familiær tilknytning til uredelig omgang med andres penger, kunne kanskje ha klart seg bedre når beskyldningene begynte å komme.

5.0 Diskusjon - før og nå

Jeg har i det foregående forsøkt å vise hva som karakteriserte de tre forsvarerne i mine caser.

Mitt andre forskningsspørsmål spør om det er *likheter og ulikheter mellom før og nå*. Det vil jeg ta for meg i det følgende:

5.1 Hva er likt og ulikt?

5.1.1 Felles: Brutte forventninger

Som jeg var inne på innledningsvis, bør det være en sammenheng mellom substans og fremtreden, mellom det man er og det man oppfattes å være, dersom vi skal kunne ha tillit til en offentlig institusjon, til en som har fått sitt mandat fra offentligheten, og som skal arbeide for oss, felleskapet.

Selv om de tre casene både er av ulike karakter, i ulik tid og på ulike politiske nivåer, er et fellestrekk at det dreier seg om et «legitimitetsgap», altså at det har oppstått en kløft mellom hva som gjøres og velgernes forventningen.

En statsminister, landets øverste folkevalgte, er tiltrodd informasjon som kan være helt essensielt for rikets sikkerhet. Borten var, som vi så, beskyldt for å ha vist frem et fortrolig dokument til utenforstående og for å være ansvarlig for å ha lekket dokumentets innhold til Dagbladet. Han nektet for å være kilde til avissaken, og dette stod han fast på i sitt andre forsvar. Borten framholdt også at dokumentene ikke var hemmelighetsstemplet, de var kun fortrolige, og at ugjerningen således ikke var så stor. Sett opp mot de innledende definisjonene både på omdømme og på krise spiller det ingen rolle om det var sant at statsministeren lekket eller ei. Det er interessentenes oppfatning som er avgjørende. Oppfatter interessentene at det er ei krise, er det ei krise. Og oppfatter velgere eller andre interessenter at noen har gjort eller sagt noe klanderverdig, gir det en stygg ripe i omdømmet, uansett hvor solid identitet som ligger i bunnen.

Man kan alltid stille spørsmålstegn ved det politiske maktspeilet mens EEC-debatten raste. Folkebevegelsen var ikke nøytral, og det var de politiske motstanderne til Borten som først slo fast at han måtte trekke seg. Dette kan ha bidratt til krisens omfang. Men at Borten både innrømmet å ha delt fortrolige opplysninger, og ha gitt ufullstendig informasjon i sitt innledende dementi, hjalp ikke. Legitimitetsgapet ble for stort. Interessentene, velgerne, forventer mer uklanderlig oppførsel av regjeringssjefen.

Det samme kan vi si om politikerne Haga og Drevland.

Mens Borten og Drevlands problemer var knyttet til hvordan de utførte sin folkevalgte oppgaver, var Hagas sak knyttet til private forhold.

Når private forhold rammet hennes omdømme som folkevalgt så kraftig, skyldtes det at hun i kraft av å være politiker må leve etter reglene hun er med på å bestemme. Interessentene, i den grad man kan definere riksmedia som representanter for disse, oppfattet ikke at hun gjorde det.

Dette visste Haga, som ved sin avgang ga uttrykk for å være klar over hva som «traff» henne: «Jeg vet at politikere skal måles etter en strengere mal enn andre. Jeg observerer ganske enkelt at mitt helt vanlige levde liv ikke når opp til forventningene», sa hun på pressekonferansen. At hun som tidligere kommunalminister hadde ansvar for regelverket kommunene opererer etter i byggesaker, gjorde trolig at legitimitetsgapet ble enda større. Uregelmessighetene rundt utleien av stabburet skjedde blant annet i perioden hun fungerte nettopp som kommunalminister.

Drevlands opptreden skapte også et gap mellom hvem hun burde være og hva hun ble oppfattet å gjøre. For det første forventer man ikke at en ordfører lar seg «bestikke» til å utføre tjenester for en næringsdrivende, slik det ble oppfattet var gjort i dette tilfellet. Og da Drevland, i sitt første forsvar lovet full åpenhet, men samtidig ga feilinformasjon, oppstår det et stort gap mellom forventningene til ordførerrollens transparens, og det som er gjort og sagt. Åpenhet om offentlige prosesser er tross alt en av grunnpilarene i arbeidet mot korrupsjon.

Selv om de tre casene er svært ulike og det dreier seg om ulike hendelser og angrep, er altså et fellestrekk at det var kjerneverdiene i deres politiske identitet som kom under press.

5.1.2 Felles: Defensivt utgangspunkt

Et likhetstrekk mellom Borten, Haga og Drevland kommer frem når man kun ser på kategoriseringen av responser, i tabellene 1, 2 og 3:

Oversikten viser hvordan alle tre, selv om de startet forsvarene ulikt, begynte på den defensive siden: Borten og Haga benektet begge for å ha gjort noe galt, mens Drevland startet med ansvarsfraskrivelse – som heller ikke er en imøtekommende respons.

Ingen av dem klarte ved hjelp av disse strategiene å stanse den videre utviklingen av skandalen.

5.1.3 Felles: Den besværlige beklagelsen

Alle tre beklager på ulike tidspunkter i forsvaret sitt, men de har til felles at beklagelsen blir problematisk og stående i et motsetningsforhold til resten av forsvaret.

For Borten ga (den delvise) beklagelsen og innrømmelsen av klanderverdige forhold nådestøtet til tilliten til ham som statsminister. Skulle han beklaget, burde han trolig gjort det med en gang, i stedet for senere å beklage at saken hadde antatt slike dimensjoner. Beklagelsen befestet dessuten at han hadde snakket usant i starten. Selv etter å ha beklaget, forsvarte han og forsøkte rettferdiggjøre og minimalisere handlingene.

Ifølge blant annet Coombs og Holladay (2008) er beklagelsen blitt overvurdert som den «beste» kriseresponsen. Kjernen i beklagelsen, skriver de, er at man tar ansvar og ber om tilgivelse, noe som innebærer at man aksepterer krisen og sin egen skyld i den.⁹

Ved å beklage uttrykker man empati, samtidig som man viser at man forstår at det man har gjort er galt. Men en beklagelse kan også oppfattes kun som en rituell handling, frakoblet skyld og ansvar. (Kvåle og Wæraas, 2006).

Åslaug Haga startet med å «legge seg flat» i sine to første forsvar. At hun også tidligere hadde «lagt seg flat» gjør at hennes beklagelser nettopp får noe rituelt over seg, altså at det er beklagelser av seremoniell karakter, gitt fordi det er forventet. Gjennom de to første forsvarene var det benektelse og ansvarsfraskrivelse som dominerte, strategier i helt andre enden av spekteret av responser enn beklagelsen og aksepten av skyld. Det ble tydelig at hun verken mente hun hadde gjort noe galt, eller gikk med på at det egentlig burde være en krise, da hun i tredje og siste forsvar blant annet sa at «(..) det må være lov å si at jeg i vår har opplevd at smått blir stort og alt er blitt like viktig». Og hun beklaget ikke.

Drevland beklaget også, men først etter at hun var blitt presset opp i et hjørne og blitt tatt for å komme med usannheter. Og det som tilsynelatende skal være en full beklagelse, hvor hun legger alle kort på bordet, er ikke det. Hun sa for eksempel at hun ikke har hatt noen personlige fordeler, enda det var kommet fram at hun opprinnelig takket ja til gratis cruise med en venninne og først takket nei etter medieomtalen. Med andre ord beklaget hun hovedsakelig å ha blitt tatt i å gi feilinformasjon, og ikke de forholdene som gjorde at hun havnet i offentlighetens søkelys.

⁹ I artikkelen «Comparing apology to equivalent crisis response strategies: Clarifying apology's role and value in crisis communication»

5.1.4 Ulikt: Ingen forsterkning

Tabell-oppsettet viser tydelige ulikheter mellom Borten, Haga og Drevland i utviklingen av forsvaret etterhvert som skandalen skred fram. Borten gikk fra å benekte til å beklage. Og mens han beklaget benektet han fremdeles at det var en krise og at hans indiskresjoner hadde noen konsekvenser.

Hagas forsvar er svært ulikt både Drevlands og Bortens. Hun brukte alle forsvarsstrategiene i starten før hun nærmest «ga opp» og meldte at hun gikk av. I det siste forsvaret holdt hun seg hovedsakelig til forsterkning, og beklaget ingenting.

Drevland bedrev ansvarsfraskrivelse og rettferdiggjøring i begge forsvar, beklaget tilslutt, og endte også med en en form for forsterkning i sitt andre forsvar, der hun repeterte at alt var godt ment og at hun var et offer for sin egen livskrise.

Den mest påfallende ulikheten er derfor mellom Borten og de to nyere casene:

I 1971 benyttet ikke daværende statsminister seg av en eneste forsterkende strategi: Han holdt seg utelukkende til innholdet i den pågående krisen. Han prøvde å påvirke oppfatningen av krisens alvorlighetsgrad og sin egen rolle i den, men han prøvde ikke påvirke oppfatningen av seg selv, Per Borten. Han kunne ha minnet interessentene på hva han hadde oppnådd som statsminister og partileder, han kunne ha forklart hvordan han selv var blitt et offer for noens lekkasje eller et politisk spill, og han kunne ha forsøkt å smigre velgerne. Han gjorde ingen av delene.

5.1.5 Ulikt: Private forhold

Jeg har til nå skrevet mye om forsvarets form, om type forsvarsstrategi, og det er dette analysen er basert på. Men effekten av et forsvar handler ikke utelukkende om form, og instrumentelle strategier, men også innhold. (Kvåle og Wæraas , 2006). Går vi inn i det som faktisk sies, avsløres en annen av de store forskjellen mellom før og nå i mine caser: Private forholds plass. Per Borten prøver ikke på noe tidspunkt å trekke inn private forhold i sitt forsvar.

Åslaug Haga kommenterer til en viss grad private forhold og drar fram eget alminnelige liv og høye blodtrykk som hovedgrunn til at hun gikk av.

Drevland trekker det svært mye lenger enn Haga, og blir privat i så stor grad at det bikker over i det utleverende. Hun forteller om sin egen livskrise, og forsøker å omdefinere seg selv til et offer heller enn som en ansvarlig politiker.

Og i omsetning til Åslaug Haga, nevner hun ikke partiet Høyre. Haga snakker varmt om Senterpartiet og sine opplevelser, og fremstår som avtroppende politiker Åslaug Haga. Drevland fremstår derimot som privatpersonen Trude, med hjerte for Bergen. Det kan nesten virke som om hun har operert som uavhengig bergensentusiast, ikke som Høyres kvinne i ordførerstolen. Ikke på noe tidspunkt i talen nevnes Høyre, selv om Drevland egentlig stilte til gjenvalg. Ved et tilfelle henviser hun kort til at det vil være leit om tilliten til «partiet» er svekket.

5.2 Mulige forklaringer

Mitt tredje og siste forskningsspørsmål ser på årsakssammenhenger; *Hvis det er forskjeller - hvilke faktorer kan bidra til å forklare at politikerne forsvaret seg på nye måter?*

Etter å ha gjennomgått funn og sammenlignet de tre casene, er det som oppsummeringen viser, på ett område jeg i all hovedsak mener casene før og i nyere tid skiller tydelig lag:

Forsterkning ble ikke brukt som strategi i det hele tatt da Borten forsvarte seg sin rolle i lekkasjesaken i 1971.

Benoit har forsterkning som en del av rettferdiggjøring. Det er derfor i Coombs' teori, som har forsterkning som en egen hovedstrategi, ulikheten kommer tydeligst frem. Forsterkning («bolstering») er egosentriske strategier, som utelukkende handler om personen eller organisasjonen i krise, ikke om krisen selv. Det omfatter at man minner interessent på hva man tidligere har oppnådd, som Haga gjorde, eller at man forsøker å innynne seg, eller at man forklarer at man selv og er et offer, slik Drevland prøvde på.

At forsterkning har kommet til i ny tid kan henge sammen med den andre ulikheten som framkommer etter analysen: At private forhold har fått større plass i politikken.

Jeg vil prøve å gi mulige forklaringer ved å sette disse observasjonene i en større sammenheng.

5.2.1 Selvhevdelse, omdømme og personfokus kan henge sammen

Den tydeligste forskjellen mellom strategier «før» representert med Borten, og nyere tid, representert ved Haga og Drevland, ligger altså i i framsnakkingen av seg selv og egne prestasjoner, som et ledd av forsvaret.

I analysen kom det tydelig frem at dette var ikke-eksisterende da Borten havnet under press og måtte gå av. Også han forsøkte å forsvare seg fra anklagene som kom, men han tok ikke i bruk noen selvhevende strategier, han fokuserte på krisen og sin egen rolle i den.

Haga derimot, rendyrket forsterkningen. Hun prøvde renvaske egen politiske integritet og identitet ved hjelp av «reminiding» - hun minnet interessentene på alt det flotte man hun hadde gjort før og «ingratiation» - hun roset interessentene. Det tyder på at hun bevisst var opptatt av å berge sitt eget omdømme, selv om hun var tvunget til å gi fra seg makt og posisjoner.

Som jeg viste til innledningsvis, vokste selve begrepet omdømme frem rundt millenniumsskiftet. Det ble i samme periode et begrep i offentlig eie – alle tings målestokk - før bruken av ordet har har dabbet noe av igjen de siste årene. Det er åpenbart at Haga, som var aktiv politiker på starten av 2000-tallet, og hennes rådgivere, var kjent med begrepet, og med strategier for å forsvare omdømmet. Omdømme var et begrep som ble brukt i mediene parallelt med at skandalen ble rullet ut. Allerede 12. juni 2018, rett etter stabbursaken var på trykk, uttalte en såkalt omdømmeekspert seg til Aftenposten og påpekte at omdømmet til Haga var blitt svekket: ¹⁰ «Hun har klart gode medierådgivere som råder henne til å beklage det meste som kommer opp og si at hun skal rydde opp. Men det finnes en grense for hvor mange ganger hun kan legge seg flat, og den grensen har hun nå etter min mening gått over», var dommen fra merkevareeksperten.

Da hun bestemte seg – eller ble tvunget til - å gå av, var hun seg svært bevisst sitt ettermæle. Haga forsøkte å frammale et bedre bilde av seg selv ved å minne om at selv om hun nå hadde fått noen riper i lakken, var hun den samme solide politiker som hadde oppnådd mye. Man kan kanskje si at hun forsøkte å berge sitt sprukne omdømme med å vise til egen politiske og varige identitet. Hun lot til å være bevisst at omdømme er en oppfatning interessentene har, som kan påvirkes.

At ikke Borten forsøkte å sette seg selv i bedre lys, fant jeg overraskende, all den tid jeg har hatt en forestilling om at man «alltid» har vært opptatt av sitt eget navn og ettermæle, og at det bare er begrepet «omdømme» som er av nyere dato.

¹⁰ Aftenposten, torsdag 12. juni 2008. <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayPDF?documentId=020002200806121843&=2>

En mulig forklaring kan være at Borten tilhørte en tid hvor det ikke var så stor fokus på personene, menneskene, i politikken og deres renomme. Det personfokus som etterhvert er blitt en helt dagligdags del av politikken, kom etter hans tid.

Intimitetstyraniet, et begrep først gang brukt av Richard Sennett på nittitallet, er i dag et kjent begrep som omfatter det vi kan kalle intimiseringen og personifiseringen av offentligheten, hvor mennesket, ikke rollene og oppgavene, blir stående sentralt. I politikken innebærer dette nettopp at personene, toppkandidatene, får fokus i stedet for partiorganisasjon og politikk. Med fjernsynet ble kommunikasjonen mer direkte, politikerne fikk ansikter og ble «kjendiser». Fjernsynets visuelle karakterer gjør at fokuset havner på enkeltmennesket heller enn de diffuse partiene og ideologiske ulikheten. (Van Halst, Sheaffer og Stayner, 2011) Da partipressen svant hen ble det hardere kamp om oppmerksomheten, der personen og ikke bare partiet må kjempe om taletid og plass. Synlighet er blitt alfa og omega. Politikerne trenger mediene, og mediene, som konkurrer knallhardt med hverandre, er avhengig av sine kilder i politikken. Politikerne stiller derfor opp i underholdningsprogrammer som Nytt på nytt, Senkveld og Skavlan, og mange gir – neppe tilfeldige - drypp fra privatlivene sine på sosiale medier, som en del av sin egen omdømmebygging.

Omdømmebygging, ikke bare som begrep men som ide og forestilling, var kanskje fjernt fra hvordan politikken fungerte på Bortens tid. Borten så neppe på sitt eget navn som en velkonstruert «merkevare», som det var mulig å påvirke oppfatningen av. Kanskje det er et nyere fenomen, at man som politiker mener andres oppfatning lar seg manipulere eller endre?

Det var riktig nok TV i Norge i 1971, men det var i en annen skala enn i dag, med lite personfokus, og det var primært avisene som drev lekkasjesaken fremover. Partiavisene på den tid tok forøvrig klart stilling i Borten-saken. Mens Venstre- og Høyreavisene Dagbladet og Aftenposten bidro til å presse statministeren til avgang, forsvarte Senterpartiets avis, Nationen, Borten etter avgangen.

I en lederartikkel karakteriserte de lekkasjen som en bagatell, og omtalte debatten i Stortinget som «noe av det verste hykleri» de har sett. «Mer konkret kan en også spørre om hvor mange politikere som med god samvittighet kan kaste den første stein når det gjelder en sak som denne». (Sørbø, 1971, s. 81).

5.2.2 Omdømmeideen som altoverskyggende

Alle tre forsvarte seg med kombinasjoner av responser som var internt motstridende. Også dette overrasket meg. En av mine forutinntatte ideer var at kunnskap om omdømmehåndtering, krisekommunikasjon, og profesjonalisering av politisk kommunikasjon gjennom inntoget av eksperter i departementer og etater, ville syntes bedre i form av at omdømmeforsvarene ble profesjonelle og gjennomarbeidete på grensen til det perfekte, sammenlignet med Bortens tid.

En av forklaringene på at også Haga og Drevlands forsvar fremstod som internt ulogiske, kan imidlertid skyldes at presset og pågangen fra mediene er blitt enormt mye større, at beslutninger må tas mye raskere. Borten hadde god tid på seg. Han ble presset av noen få journalister i de store riksmidlene, aviser som stort sett kom ut en eller to ganger i døgnet. Han ble ikke avkrevd for øyeblikkelige svar av et online pressekorps som bokstavlig talt tok stilling utenfor hjemmet, slik Haga opplevde. Og Åslaug Haga lot til å være redd for å tape omdømme da det begynte å koke rundt henne. I doktorgradsavhandlingen til Elin Strand Hornnes, «Når kvinner må si unnskyld», intervjues blant annet Haga om hvilke refleksjoner hun har gjort seg i ettertid. Der sier hun at det hun gjorde feil, var at hun gikk så åpent ut og prøvde forsvare seg i første omgang, og at dette skapte trøbbel senere.

Coombs er blant dem som hevder at det er viktig med rask respons, for å «fylle» informasjonsvakuumet som oppstår når en krise treffer. Haga forteller at mengden henvendelser ble for mange, tidsfristene ble for korte, oversikten manglet, det ble unøyaktigheter og feil, som hun senere ble konfrontert med. I intervjuet med Hornnes hevder Haga at hun og departementet ville håndtert kritikken bedre om de hadde «skalket lukene» og kommet opp bare av og til. Hennes forsøk på å legge kortene på bordet, skapte bare flere problemer. Hun redegjorde om detaljer som senere viste seg å være feil (tidspunktene stabburet var leid ut på), og det ble oppfattet som løgn.

Uansett hva slags forventninger vi har til folkevalgte, var ikke utleie av et stabbur en spesielt stor skandale. Kanskje hadde hun rett i at hun kunne kommet bedre ut av situasjonen dersom hun hadde tatt seg bedre tid til å finne all informasjon - og heller akseptert at hun ville blitt kalt arrogant, passiv og inkompetent fordi hun somlet med å forklare seg. Selv bygnings- og reguleringsjefen i Ås kommune kalte tross alt saken en «liten fjert». ¹¹

11 Aftenposten. 12. juni, i saken «En arrogant person som er hevet over loven».

Det kan virke som om Åslaug Hagas frykt for å tape omdømme ble altoverskyggende da ballen begynte å rulle og pressen bokstavlig talt stod på døra. Men gikk det i 2008 an å akseptere et omdømmetap? Omverdenens krav til respons gjorde at Haga måtte svare for seg, og det kan også virke også som om omverdenen, interessentene, mente at et ødelagt omdømme **i seg selv** var grunn til å gå av.

Jeg refererte innledningsvis til politisk redaktør Stanghelle, som samme år hevdet at håndteringen av problemene var det som gjorde en krise til en katastrofe. Dette vitner om at det var en forestilling om at en klønete respons i seg selv var nok til å felle noen. Det kan virke som om verken pressekorps eller politikere tok et skritt tilbake for å reflektere over hva et dårlig omdømme egentlig betyr. Haga hadde ikke blitt beskyldt for alvorlige lovbrudd. Hun hadde, såvidt det er kjent, ikke løyet til regjeringen eller på annen måte mistet tilliten hos regjeringssjefen, ut over at hun ikke håndterte skandalen godt nok. Kan fremtreden har blitt viktigere enn substans? Kan Hagas fall stå som et eksempel på hvordan ideen om at man må ha et godt omdømme virkelig var «alle tings gyldige målestokk»?

5.2.3 *Privatlivets rolle*

Innholdsmessig er det påfallende hvor mye mer privat politikerne i mine tre caser har blitt. Det er ikke forsket så mye på innholdaspektet i forsvar, men enkelte forskere, som Scott og Lyman (1968, i Kvåle og Wæraas (2006) er opptatt av at det i hver kultur finnes forklaringer som er mer sosialt aksepterte enn andre. Altså kan man ikke forsvare seg med hva som helst, det er ikke bare det å velge rett strategi som er viktig - man må i tillegg vise at man kjenner de sosiale kodene for hva som er rett å si. Også dette kan knyttes opp til oppfatninger og forventninger til interessentene.

I mitt studie fremstod Borten kun i sin rolle som politiker, og snakket kun om krisen, ikke seg selv. Hos Haga så vi konturene av privatpersonen, som nevnte sitt alminnelig levde liv og presset som ble for tungt for helsa. Drevland brettet i full offentlighet ut forhold rundt både seg selv og sin familie, og ble ikke bare personlig men også privat.

Drevland kom inn i politikken i godt voksen alder, på 2000-tallet, og var fra før et kjent menneske i Bergen. Hun er kanskje den av casene som også har vært en kjendis og ikke bare en politiker. Gjennom sin politikergjerning fremstod hun mer som en entusiastisk og eksentrisk bergenspatriot, en «diva», som ble sett overalt, enn en traust og anonym politiker. Kontrasten til staurbæreren Borten er stor.

Drevlands omdømmeforsvar, som kom noen år etter Hagas, er ikke en mer avansert og raffinert versjon av Hagas, snarere tvert imot.

Drevlands omdømme var i utgangpunktet nært knyttet til hennes åpne stil som ordfører, det friske pustet, den upolerte. Man kan kanskje si i at hennes private og spesielle forsvar sånn sett stod i stil med hvem hun hadde fremstått som i rollen som ordfører. Men hennes politiske identitet ble smadret i skandalen. Mens Haga i ettertid har fylt lederroller, er det vanskelig å se at en politiker som Drevland, som i så liten grad tok ansvar, og i så stor skala gjorde seg selv til offer for seg selv og sine egne handlinger, vil bli gitt stor tillit igjen.

Hvorfor utleverte hun seg selv og familien? Som jeg har vært inne på omfatter begrepet medialisering hvordan politikken har tilpasset seg sine samtidige mediekkanaler for å få oppmerksomhet om enkeltpolitikere og deres saker.

Å by på seg selv i form av (iscenesatte) personlige betroelser har vært et del av samtiden, selv statministerkandidat Erna Solberg åpnet i 2013 dørene til sitt alminnelig rotete og folkelige privathjem. «Måten politikere oppnår og tar i bruk en status som kjendiser er flere; både ved å fokusere på sin egen fremtreden, ved å nøye balansere inntrykket av en 'vanlig' person med en 'ekstraordinær' politiker, og ved å nyttiggjøre seg nærheten til en verden av showbusiness, skuespillere og kjendiser» skriver Beyer (2013). I USA har til og med en forretningsmann og tv-kjendis i løpet av oppgavens slutførelse klart å karre seg helt til det ovale kontor.

Begrepet intimitstyranni handler ikke bare om individualisering, at privatpersonene blir mer interessante enn rollene og de politiske funksjonene, men også om at de private og intime aspektene ved politikernes liv blir like viktig, kanskje mer, enn de politiske ideen han eller hun skal forfekte,

En fare ved kjendispolitikere er naturlig nok at form trumfer innhold – at det blir bare fremtreden og ingen substans, og at det bidrar til forfall og forflatning av den offentlige opplyste debatt. Det er verdt en lengre diskusjon i seg selv, men den vil gå utenfor denne oppgavens avgrensning og rammer. Relevant for omdømmeforsvar er imidlertid dette spørsmålet: Dersom kjendisstatus kan bidra til oppmerksomhet, makt til å sette dagsorden og tilgang til politiske posisjoner, er den kanskje ikke noe vern når skandalen rammer?

At Drevland valgte å fylle sitt forsvar med private betroelser styrket ikke hennes omdømme, og bidro på ingen måte til å klargjøre og renske hennes politiske identitet, hvem Trude Drevland som ordfører er og hva hun står for. Det var ikke et vellykket forsvar av

politikeren, som bygde opp tilliten til ordføreren, som styrket forestillingen om hennes substans eller identitet som ansvarlig folkevalgt, men det var godt nok til at hun ble «tilgitt» som privatperson.

Kanskje er det slik at selv om vi velgere ønsker politikere som kan by på seg selv, som deler historier fra barndommen, anbefaler turmål og favorittmat, så forventer vi likevel at de skal opptre i tråd med sine roller? En kjendis som er politiker er like fullt en politiker. Benoit (1997) sitt studie av forsvaret til Hugh Grant viste at kjendiser kan tillate seg andre forsvarsstrategier enn politikere. En kjendis kan gjøre store feil, og beklage dem, fordi deres feil kun får konsekvenser for dem selv. Det kan ikke en politiker, som er ansvarlig for andres ve og vel. Utviskingen mellom det private og det offentlige kan endog slå tilbake på politikeren selv når skandalen rammer, fordi skuffelse blir stor, forventningsgapet mellom det de er og de de gjør, blir større fordi vi velgere trodde at vi kjente dem: «The closer we come to our politicians, the more we will be disappointed when they betray us». (Hart, i van Aalst, Shaefer og Stayner, 2012).

Drevland har benyttet tiden etter fallet med å skrive en bok, som treffende nok har tittelen «Litt privat», gitt ut senhøstes 2016. Boken omhandler den tøffe tiden og fallet fra maktens tinder, og er en personlig beretning. Hun intervjues på nytt av aviser, inviteres i tv-studioer.

Drevland lever videre som kjendis - men ikke som politiker.

En ordfører er ikke omgitt av et like stort apparat som en regjeringssjef eller en minister. Det er offentlig kjent at Drevland ikke hadde noen politisk rådgiver, men at hun i stedet leide inn taleskrivere ved behov. Gode rådgiver kunne kanskje hjulpet henne da skandalen begynte å rulle. (Ikke minst kan man lett tenke seg at gode politiske rådgivere ville sørget for at ordføreren på et tidlig tidspunkt ikke viklet seg inn i cruisesaken). Når Drevland unngikk å nevne Høyre i en over 30 minutter pressekonferanse, er det naturlig å spekulere i at hun har hatt hjelp fra partiet sentralt til å utforme forsvaret: De svært private og følsomme avsløringene i pressekonferansen ledet all oppmerksomheten bort fra partiet som hadde gikk henne tilliten. Så har også Bergens Tidende avdekket at Høyre sentralt tok grep, ved at PR-rådgivere fra Statministerens eget kontor tok turen til Bergen da det begynte å brenne rundt ordføreren.¹² Jeg forsvarte bruken av organisasjonsteori på politikere innledningsvis, men det er ikke helt ukomplisert. Kanskje var det organisasjonen Høyres omdømme og ikke ordførerens som først og fremst ble forsvart i pressekonferansen?

¹²Bergens Tidende: «Høyre sentralt tok styring». 18.06.2015

6.0 Avslutning

6.1 Oppsummering

Har forsvarsstrategiene endret seg over tid, var spørsmålet jeg stilte i min problemstilling. Jeg har gjennom dette studiet analysert tre ulike forsvar, i 1971, 2008 og 2015, beskrevet likheter og forskjeller, og søkt etter mulige forklaringer.

Min konklusjon er at noe er endret:

Statminister Per Borten, olje- og energiminister Åslaug Haga og ordfører Trude Drevland forsvarte seg på ulike måter, i hver sin tid. Noe var felles for alle tre, men den største forskjellen var å finne i hvordan det i nyere tid – 2008 og 2015 - ble brukt strategier for å forsvare det personlige omdømmet til politikerne i krise, og ikke bare strategier for å benekte, beklage, rettfærdiggjøre eller bortforklare skandalen. Borten holdt seg til lekkasjen, og sin egen rolle i saken, og var (tilsynelatende) ikke opptatt av hvordan han selv ble oppfattet av interessentene. Haga og Drevland forsøkte begge å påvirke hvordan de selv kunne bli oppfattet av andre, gjennom å bruke det som i forsvarsteorier betegnes som forsterkende strategier.

Åslaug Haga- saken fra 2008 viser også hvordan en utbredt og omforent forestilling om at omdømmet er viktig i seg selv, kan bidra til å presse frem krav om avgang og til at det blir gjort feilvurderinger når skandalen rammer.

Ser man politiske skandaler i et større perspektiv, er det en drakamp mellom flere interesser, ikke bare på politisk nivå. I utgangspunktet er det pressens oppgave å gå politikerne etter i sømmene, og å avsløre maktmisbruk, korrupsjon, og andre klanderverdige forhold. Kommunikasjonsbransjen har på sin side, historisk sett, fulgt ressursene. Dersom mektige politikerne og deres kommunikasjonsekspertene blir så profesjonelle at det blir mulig å snakke seg ut av enhver situasjon, har demokratiet tapt. Dette er selvsagt satt på spissen, men det er dels utledet av den forfektete ide om at det ikke er saken, men håndteringen, som gjør en krise til en katastrofe. I sin ytterste konsekvens innebærer en slik «sannhet» at politikere som er gode på omdømmehåndtering, skal kunne bli sittende, nesten uansett hva han eller hun har gjort. Det ville vært bekymringsverdig. Ingenting i dette studiet tyder på at det er så enkle sammenhenger.

Med den pågangen og det presset politikerne i skandaler opplever, døgnet rundt, trenger de hjelp. Men hvorvidt kommunikasjonsstrategenes inntog i den offentlige sfæren utelukkende er et gode er imidlertid et åpent spørsmål. Etter å ha analysert mine caser lurer

jeg på om forestillingen om at man må ha et godt omdømme har blitt for altoppslukende, og at omdømme som eget mål har fortrenget andre viktige egenskaper i offentlig politikk.

Fremtreden, det man fremstår som, bør ikke bli viktigere enn substans.

Det er muligens en svakhet med studiet at Drevland fikk være med. Som ordfører har hun ikke et like stort og profesjonelt apparat rundt seg. Dette var ikke noe jeg satte som kriterium ved utvelgelsen, og hadde jeg valgt et case på samme nivå som Haga, en minister i et departement der ledelsen omgis av et koppel statssekretærer, rådgivere og kommunikasjonseksperter, kan det være at likheten med Hagas forsvar hadde vært større.

På en annen side har det vært nyttig å se på Drevland også, og cruisesaken kan, uansett juridisk utfall, stå som et eksempel på at det er vanskelig å stå alene når jaget starter. I tillegg viser Drevlands forsvar at utviklingen med mer kjendisfokusert politisk pressedekning, og mer private politikere, også har trukket inn i kriseforsvaret.

5.2 Videre forskning

En rekke spørsmål har reist seg etterhvert som oppgaven har tatt form, og dette studiet har bare belyst en liten flik av et stort felt. I første omgang skulle jeg gjort et tilsvarende men større studie med flere caser over en lengre tidsperiode, for å se nærmere på sammenhenger. Er selvheldelse og forsterkning, som i mitt studie, et nyere fenomen, og når begynte slike strategier å gjøre seg gjeldende? Henger det, som jeg har antydnet som mulig forklaring, sammen med fremveksten av «omdømmesamfunnet»? Med økt personfokus i mediene? Er det andre faktorer som kan være årsak til en eventuell endring?

Et annet og kanskje viktigere spørsmål handler om omdømmetenkningens plass i politikken. Hvem har definisjonsmakten? Jeg har kun analysert strategier, gjennom dokumentanalyse. Kvalitative dybdeintervjuer med både kommunikasjonsrådgivere, politikere og journalister, kunne avdekket hvordan man tenker rundt omdømme i dag. Hvem bestemmer at omdømmet er avgjørende for en politiker?

Innholdsaspektet ved forsvar, ikke bare de instrumentelle strategiene, kunne også vært verdt å utforske nærmere. Hvor privat kan en politiker bli? Er det slik at vi blir mer skuffet over politikere dersom vi føler vi kjenner dem? Eller kan politikere i dag, i strid med Benois studie fra nittitallet, forsvare seg mer som kjendiser og tilgis på andre premisser?

Litteraturliste

- Allern, S. (1997): *Når kildene byr opp til dans*. Oslo: Pax
- Allern, S. (2001): *Flokkdyr på Løvebakken?* Oslo: Pax
- Beyer, A. (2013): *Politiske superstjerner. Kjendispolitikk og medier*. I magasinet Internasjonal politikk, årgang 74, utgave 3.
- Berntsen, H. (2007): *Staurberaren. Per Borten*. Oslo: Aschehoug.
- Benoit, W. L. (1997): *Hugh Grant's image restoration discourse: An actor apologizes*. *Communication Quarterly*. Vol 45.
- Benoit, W.L og McHale, J.P. (1999). *Kenneth Starr's image repair discourse viewed in 20/20*. *Communication Quarterly*. Vol 47
- Brønn, P. og Ihlen, Ø. (2009): *Åpen eller innadvendt. Omdømmebygging i organisasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Coombs, T.W. (2012): *Ongoing crisis communication. Planning, managing, and responding*. Los Angeles: Sage
- Coombs, T.W , Holladay, S.J. (2008): *Comparing apology to equivalent crisis response strategies: Clarifying apology's role and value in crisis communication* Public Relations Review, Volume 34, Issue 3, September 2008. Hentet fra webadresse:
<http://www.sciencedirect.com.eazy.uin.no:2048/science/article/pii/S0363811108000593>
- Coombs, T. W. (1998): *An Analytic Framework for Crisis Situations: Better Responses From a Better Understanding of the Situation*, *Journal of Public Relations Researc*, 1998. Hentet fra webadresse:
http://ezproxy.uin.no:2095/doi/pdf/10.1207/s1532754xjpr1003_02?needAccess=true
- Dalland, O. (2012): *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal
- Fombrun, C.J, og van Riel, C.B.M. (2003): *Fame and fortune. How successful companies build winning reputations*. Upper Saddle River, NJ.: FT Prentice Hall,
- Gray, P.S., Williamson, J.B, Karp, D.A. og Dalphin, J. R. (2007). *The research Imagination. An introduction to qualitative and quantitative methods*. New York: Cambridge University Press

- Hoemsnes, O.N. (1986): *Skjebnedøgn: Om Borten-regjeringens fall*. Oslo: Gyldendal
- Holme, I. M. og Solvang, B.K. (1996). *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: Tano
- Hornnes, Elin Strand (2013): *Når kvinner må si unnskyld. Medierte skandaler, kvinnelige politikere og retoriske forsvarsstrategier*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo
- Ihlen, Ø. (2013): *PR & strategisk kommunikasjon*. Teorier og fagidentitet. Oslo: Universitetsforlaget
- Ihlen, Ø, Skogerbø, E. og Allern S. (red): 2015: *Makt, medier og politikk. Norsk politisk kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforlaget
- Krumsvik, R.J (2014): *Forskningsdesign og kvalitativ metode*. Ei innføring. Bergen: Fagbokforlaget
- Kvåle, G. og Wæraas, A. (2006): *Organisasjon og identitet*. Oslo: Samlaget.
- Midtbø, Tor (2007): *Skandaler i norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nilssen, V. (2012): *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sørbø, Herbjørn (1971): *Slik sprakk koalisjonen: Stormen om statminister Per Borten*. Oslo: Det norske samlaget
- Tjora, Aksel (2012): *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.
- Van Aelst, P., Sheafer T. Og Stanyer J. (2012): The personalization of mediated political communication: A review of concepts, operationalizations and key findings. Sage journalism, 2012, vol. 13. Hentet fra webadresse <http://jou.sagepub.com.eazy.uin.no:2048/content/13/2/203.full.pdf+html>
- Vassbotn, P. (1986): *Da Borten falt. Gjensyn med regjeringens lekkasje og forlis. 1971*.
- Wæraas, A., Byrkjeflot, H. og Angell S.I. (2011): *Substans og framtrede*. Omdømmehåndtering i offentlig sektor. Oslo: Universitetsforlaget.
- Avisartikler:**
- Sæther, E. (24.10.2014). Forføringen. *Dagens næringsliv*. Hentet fra webadresse: <http://www.dn.no/magasinet/2014/10/24/2109/Portrettet/forfreren>
- «Trudeluren» Lederartikkel i Bergens Tidende. Hentet fra webadresse:

<http://web.retriever-info.com/services/archive/displayPDF?documentId=020021201410282025255&serviceId=2>

Kvile, G. (29.05.2015). Cruisegaver i grenseland. *Bergensavisen*. Hentet fra webadresse: <http://www.ba.no/cruisegaver-i-grenseland/s/5-8-83474>

Torset, N.S (18.09.2015). Her er Drevland-saken i 7 punkter. *Aftenposten*. Hentet fra webadresse: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/Her-er-Drevland-saken-i-7-punkter-8170498.html>

Skarvøy, L.J og Amundsen, I. H. (05.06.2015): Høyre-ordfører Trude Drevland lobbet for skipsreder etter luksustur. *VG*. Hentet fra webadresse: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/hoeyre/hoeyre-ordfoerer-trude-drevland-lobbet-for-skipsreder-etter-luksustur/a/23465591/>

Kvile, G og Fladset, A. (24.06.2015). Skulle på middelhavscruise med næringsrådsjefen. *Bergensavisen*. Hentet fra webadresse: <http://www.ba.no/nyheter/politikk/skulle-pa-middelhavs-cruise-med-naringsradssjefen/s/5-8-103550>

Skard, K. (04.04.2008): Legger seg flat. Dagens Næringsliv. Hentet fra webadresse: <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayDocument?documentId=05500820080404e6a196345f5d0a95e7d98214c80f1362&serviceId=2>

Stanghelle, H: (26.02.2008): Det brutale fallet. Aftenposten. Hentet fra webadresse: <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayPDF?documentId=020002200802168428&serviceId=2>

Steiro, G: (13.06.2015): Misforstått mediekritikk. Bergens Tidende. Hentet fra webadresse: <http://www.bt.no/meninger/kronikk/Misforstatt-mediekritikk-3379620.html>

Haga A. Tjeldflåt G.M Røssum E. (18.06.2015): Høyre sentralt tok styring i Drevland-saken. Bergens Tidende. Hentet fra webadresse. <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayDocument?documentId=020021201506182338553&serviceId=2>

Hegvik, G.K., Nielsen A., Reed P.S. (10.06.2008). Åslaug Hagas brygge bygget ulovlig. VG.

Hentet fra webadresse: <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayDocument?documentId=020019200806102a2ba3cbc9cc13cdef75f6c4f978e179&serviceId=2>

Hegvik, G.K., Nielsen A., Reed P.S. (10.06.2008): Legger meg helt flat. VG. Hentet fra webadresse:

<https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayDocument?documentId=020019200806106c92eaa2077ab8f938e87abf56d97755&serviceId=2>

Aftenposten (12.06.2008): «En arrogant person som er hevet over loven». Hentet fra webadresse: <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayDocument?documentId=020002200806121843&serviceId=2>

Dagbladet (11.06.2008): «Det er kommunen som har rotet i denne saken». Hentet fra webadresse: <https://web-retriever-info-com.eazy.uin.no/services/archive/displayPDF?documentId=0550072008061108060563&serviceId=2>

VG (19.06.20108): Her er Åslaug Hagas avskjedstale. Hentet fra webadresse:

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/senterpartiet/her-er-aaslaug-hagas-avskjedstale/a/505381/>

Annet:

Haugen, M, B. (2009): *En statsråds fall : En casestudie av mediestormen rundt Åslaug Haga i juni 2008* Masteroppgave i statsvitenskap, UiO.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/15059>

Kværnas, B. I. (2011): *Lobbykonsulentene : En studie av PR-byråenes påvirkning av politikk og journalistikk*. Masteroppgave i journalistikk, UiO
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/27815>

Østdal, G. (2013): *Mellom barken og veden? En studie av kommunikasjonsrådgivere i departementene: mellom nyhetsmediene og politikerne*. Masteroppgave i journalistikk, UiO
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/38297>

Hva er en krise? Hentet fra webadresse:

<http://www.kriseinfo.no/Beredskap/Beredskapen-i-Norge1/Hva-er-en-krise/>

Vedlegg 1

Per Bortens to forsvar, 1971

Kilde: Per Vassbotn: «Da Borten falt. Gjensyn med regjeringens lekkasje og forlis. 1971.» (1986)

Første forsvar 24. februar- pressemelding

Tekst	Koding	Kategorisering	
		Benoit	Coombs
I anledning av Dagbladets artikler om en rapport fra de norske ambassade i Brussel, og om regjeringens forhandlingsopplegg for jordbruk og fiske, vil jeg gi følgende uttalelse: Den omtalte rapporten gjaldt en vurdering på grunnlag av en samtale med et kommisjonsmedlem. Rapporten var stemplet fortrolig, ikke hemmelig som opplyst i noen aviser. Regjeringens forhandlingsopplegg for jordbruk og fiske er forøvrig ikke sluttbehandlet i regjeringen. Verken statministeren eller hans medarbeidere ved statministerens kontor er Dagbladets kilde. Statsministeren har ingen kjennskap til hvorfra Dagbladet har sine opplysninger. Saken vil bli drøftet på regjeringsskonferansen torsdag.	Ønsker å kommenterer skriveriene Informasjonen var ikke hemmeligstemplet, og uansett ikke ferdig behandlet. Nekter for å ha lekket, vet ikke hvem som står bak, annet enn at det er noen andre	 Rettferdiggjøring: Minimalisering Benektelse: Blank nektelse	 Redusering: Rettferdiggjøring Benektelse: Ren benektelse: (Syndebukk)

Andre forsvar: 26. februar/natt til 27. februar – pressemelding

Tekst	Koding	Benoit	Coombs
I anledning den presseomtale som har funnet sted de siste dagene om indiskresjoner vedrørende ein rapport fra vår Brussel-ambassade vil jeg gi følgende redegjørelse: Mandag morgen 15. februar hadde høyestrettsadvokat Arne Haugestad etter forhåndsavtale med meg på mitt kontor om Folkebevegelsens søknad om statsbidrag. Ved en tilfeldighet kom vi om ettermiddagen til å reise med samme fly til København. Under flyreisen hadde jeg en kort samtale med herr Haugestad. I løpet av denne samtalen gjorde jeg herr Haugestad delaktig i innholdet i ein rapport fra den norske ambassade i Brussel. Det var selvsagt forutsetning fra min side at rapporten ikke skulle bringes videre. Det faktum at Dagbladet fredag 19. februar hadde en artikkel om nevnte rapport, har ført til spekulasjoner i pressen om at Dagbladets opplysninger stammer fra meg. I den anledning fant jeg det nødvendig onsdag 24. februar å sende ut en pressemelding hvor jeg gjorde det klart at verken jeg personlig eller noen av mine	Vil fortelle hva som skjedde Innrømmer å ha delt informasjon MEN informasjonen skulle ikke spres Står fast på at han ikke var kilde til avisartikkel	 Rettferdiggjøring: Differensiering Benektelse: Blank nektelse/ syndebukk	 Redusering: Rettferdiggjøring Benektelse: syndebukk

<p>medarbeidere ved statsministerens kontor kunne være Dagbladets kilde.</p> <p>For å forvisse meg om at heller ikke herr Haugestad har misbrukt de opplysninger han hadde fått, har jeg i dag hatt en samtale med han. Under denne samtalen har høyesterettsadvokat Haugstad på nytt bekreftet at intet misbruk har funnet sted og at han således ikke er Dagbladets kilde.</p> <p>Slik denne sak har utviklet seg, vil jeg sterkt beklage at jeg har gjort meg skyldig i den indiskresjon å la en utenforstående bli delaktig i den omtalte rapportens innhold. Regjeringen vil som tidligere meddelt drøfte saken videre.</p>	<p>Tok dessuten ansvar og passet på at informasjonen ikke var blitt spredt</p> <p>Beklager å ha gjort seg skyldig i lekkasje</p>	<p>Rettferdiggjøring: Differensiering</p> <p>Beklagelsen</p>	<p>Redusering: Rettferdiggjøring</p> <p>Gjenoppbygging (Delvis) beklagelse</p>
--	--	--	--

Vedlegg 2

Åslaug Hagas forsvar, 2008.

Første forsvar:

10. juni – Forsvaret i VG, «bryggesaken»

Tittel «Legger meg helt flat»

VGs tekst som ikke er direkte sitering av Haga er i kursiv.

Tekst	Koding	Kategorisering	
		Benoit	Coombs
<i>Sp-leder og statsråd Åslaug Haga har ingen forklaring på hvorfor brygga ble satt opp uten byggemelding.</i>			
– Nei, realiteten er at det er min mann som har håndtert alt med hytta og byggetillatelse og så videre. Jeg var ikke klar over dette forholdet før inntil nylig, og det er nå satt i gang en prosess for å rydde opp i dette – Vi har en viss arbeidsdeling her hjemme, og jeg må innrømme at det rett og slett er en del praktiske ting jeg ikke følger med på <i>(..) sier Haga, som ikke har problemer med å se at hun har tabbet seg ut.</i>	Visste ikke om manglene, det var mannen som ordnet det praktiske	Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon Benektelse. Syndebukk	Benektelse: Syndebukk
– Nei, jeg unnskylder ikke meg. Det var feil at det ikke ble søkt. Jeg legger meg helt flat - Søknaden er under behandling nå. Får vi ikke byggetillatelse, skal den selvsagt rives <i>Hva slags signal sender det at du som statsråd i ti år har hatt en ulovlig brygge?</i> - Selvsagt er det et dårlig signal – fordi det er galt at det ikke ble søkt. Det finnes det ingen unnskyldning for.	Innrømmer at brygge er ulovlig satt opp. Legger seg flat. Vil ordne opp med kommunen.	Beklagelse Korrigerende handling	Gjennoppbygging: Apologi – tar ansvar
<i>Regjeringen fører en svært streng strandsonepolitikk. Nå ber du om dispensasjon. Skjønner du at folk kan reagere på det?</i>	Stupbratte omgivelser, så det er uansett ikke til hinder for almen ferdsel.	Rettferdiggjøring: Differensiering og minimalisering	Redusering: Rettferdiggjøring
<i>Hun tror ikke en ny, større brygge vil gjøre det lettere å leie ut hytta sommerstid.</i> - Vi leier den ut noen uker hver sommer. Jeg kan ikke se at et annet bryggearrangement betyr noe for det	Har ikke oppnådd noen økonomiske fordeler ved å ha ei brygge.	Rettferdiggjøring; Minimalisering og differensiering	Redusering: Rettferdiggjøring

Andre forsvar

11. juni – Forsvaret i Dagbladet i «stabburssaken»

Tittel «Det er kommunen som ha rotet i denne saken»

Dagbladets tekst som ikke er direkte sitering av Haga er i kursiv.

Tekst	Koding	Kategorisering	
		Benoit	Coombs
<p>- Min mann sendte en e-post til kommunen 2. desember 2005 og sa at hvis vi ikke hørte noe fra kommunen, så regnet vi med at det var greit å leie ut stabburet som bolig.</p> <p>Vi har aldri hørt noe fra kommunen, og har derfor regnet med at det var godkjent som utleieobjekt.</p> <p>Vi kjenner oss ikke igjen i den beskrivelsen kommunen gir.</p> <p>Det er kommunen som har rotet i denne saken.</p> <p><i>Selv om Haga nekter for å ha gjort noe galt da hun og ektemannen leide ut stabburet, legger hun seg flat når det gjelder selve oppføringen av bygget</i></p> <p>- Det er riktig at stabburet ikke er godkjent for utleie. Den ble gitt i ettertid.</p> <p><i>Ifølge statsråden kjøpte hun stabburet av Oslo Lufthavn AS</i></p> <p>- Det var noen gårder som måtte flyttes i forbindelse med utbygging av hovedflyplassen: Det er brukt til hjemmekontor, og så er det til tider leid ut som bolig.</p> <p><i>Ås kommune mener de ikke har fått alle dokumentene som trengs for å godkjenne det som hjemmekontor. Hva er din kommentar til det?</i></p> <p>- Det skjønner jeg ikke. Dette er godkjent etter søknad. Kommunen surret en gang bort terningene *</p> <p><i>Er det lagt inn vann?</i></p> <p>- Ja det er det</p> <p><i>Hvorfor er det ikke sendt rørleggermelding?</i></p> <p>Det har vi ikke fått noen beskjed om av kommunen</p> <p><i>Etter at Dagbladet tok kontakt med Åslaug Hagas politiske rådgiver Geir Pollestad om denne saken i går kveld, ringte departementet hjem til bygningssjefen for å be om en forklaring. Selv etter å ha snakket med Ivar Gudmundsen, mener Haga at hun har rett</i></p> <p>- Vi skal selvsagt være med på å rette opp alle uklarheter med kommunen hvis det er behov for det.</p> <p><i>Når det gjelder saken i Stryn kommune, presiserer Haga at hun tar selvkritikk på at de satte opp ei ulovlig brygge og at hun fortjener en smekk på fingrene</i></p> <p>- Vi fikk en bot som vi fortjente, siden vi</p>	<p>Trodde det var i orden, handlet i god tro</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse; manglet informasjon</p>	<p>Benektelse: Syndebukk</p>
	<p>Kommunen burde sagt fra</p>	<p>Benektelse: Syndebukk</p>	
	<p>Det er kommunen som har rotet</p>	<p>Rettferdiggjøring Angriper angriperen</p>	<p>Benektelse: Angriper angriperen og utpeker syndebukk</p>
	<p>Legger seg flat og innrømmer feil</p>	<p>Beklagelse</p>	<p>Gjenoppbygging: Apologi</p>
	<p>Leid ut bare av og til</p>	<p>Rettferdiggjøring: Minimalisering og differensiering</p>	<p>Redusering: Rettferdiggjøring</p>
	<p>Visste ikke at papirer og godkjenning manglet.</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon</p>	<p>Redusering: Bortforklaring</p>
	<p>Dessuten kan det være kommunen som roter.</p>	<p>Rettferdiggjøring: Angriper angriperen</p>	
	<p>Kommunen burde sagt fra.</p>	<p>Benektelse: Syndebukk</p>	
	<p>Mener at hun ikke har gjort noe galt, men skal rette opp dersom det er behov for det.</p>	<p>Korrigerende handling</p>	
	<p>Innrømmer feil i bryggesaken</p>	<p>Beklagelse</p>	<p>Gjenoppbygging - Beklagelse</p>

ikke hadde søkt om å oppføre brygge for ti år siden: Det er en feil vi ikke burde ha gjort. Jeg er glad for at Stryn kommunen å har gitt byggetillatelse			
--	--	--	--

*Formodentlig skrivefeil - skal trolig være «tegningene»

Tredje forsvar

19. juni – Pressekonferansen, gjengitt ordrett blant annet i VGs nettutgave samme dag

Tittel: «Her er Åslaug Hags avskjedstale»

Tekst	Koding	Kategorisering	
		Benoit	Coombs
Når jeg har innkalt til pressekonferanse i dag er det for å gjøre følgende kjent: 1. Jeg går av som statsråd 2. Jeg går av som partileder			
Denne beslutningen er ikke en politisk erklæring. Det er heller ikke et angrep på pressen, opposisjonen eller andre. Det er en personlig beslutning styrt av hensynet til min egen helse. Jeg aksepterer fullt ut pressens rett til å stille alle spørsmål og få svar.	Angriper ingen, verken politikere eller presse. En personlig beslutning, knyttet til helse.	Rettferdiggjøring: Forsterkning	
I den siste tiden har jeg fått mange spørsmål knyttet til private forhold og har gjentatt at jeg langt fra har gjort alt feilfritt i de daglige spørsmål. Men det må være lov å si at jeg i vår har opplevd at smått blir stort og alt er blitt like viktig.	Innrømmer feil men synes feilene er blåst for stort opp opp	Rettferdiggjøring: Minimalisering og differensiering	Redusering: Rettferdiggjøring
Jeg vet at politikere skal måles etter en strengere mal enn andre. Jeg observerer ganske enkelt at mitt helt vanlige levde liv ikke når opp til forventningene.	En vanlig person som ikke har innfridd	Rettferdiggjøring: Forsterkning	
Jeg sa for en uke siden at jeg ikke har gjort noe som jeg ikke kan stå oppreist på i det offentlige rom. Det gjelder fortsatt. Men min helse tillater ikke at jeg står han av. Jeg er sykmeldt for fire uker. Det kan bli flere. Jeg ønsker ikke å utsette helse mi for fare. Den tåler ikke lenger dette livet.	Helse tillater ikke mer, selv om hun mener hun ikke har gjort noe ordentlig galt	Rettferdiggjøring: Minimalisering	Redusering: Rettferdiggjøring
Pressen har reist spørsmål om skatt i tilknytning til utleie til privat bolig. Vi har i alle år betalt vår skatt. Vi har som alle andre samvittighetsfullt fylt ut og signert våre selvangivelser. Det kan tenkes vi likevel har gjort feil. Hvis så har skjedd skal jeg forsikre dere om at det blir ryddet opp i.	Har alltid betalt skatt. Kan ha gjort feil, vil rydde opp.	Rettferdiggjøring: Forsterkning Korrigerende handling Rettferdiggjøring: Forsterkning	
I regjering og underutvalg står man foran svært viktige saker som krever at olje- og energiministeren og Senterpartiets leder	Setter parti og regjering foran seg selv		Forsterkning: Reminding

<p>har helse og styrke. Jeg har ikke det lenger.</p> <p>Det rød-grønne prosjektet er mitt politiske hjertebarn. Jeg er stolt av det. Vi har snudd retningen i Norge - fra privatisering og skattelette til samhold og fellesskap. Jeg er overbevist om at vi vil vinne valget i 2009. Nå bør folk stå opp å forsvare det landet de er glad i - hvor folk er jevnbyrdige og samfunnet er tuftet på mer enn at penga skal rå.</p> <p>Den rød-grønne regjeringa må ha mot og styrke til å ta noen store grep framover. Det stoler jeg på at vil skje også uten meg med på laget. Jeg har satt fantastisk stor pris på samarbeidet i regjeringsskollegiet. Jeg har tidligere varslet at jeg ikke ønsket å ta gjenvalg som leder på Senterpartiets landmøte i mars 2009. Nå går jeg av noe før.</p>	<p>Stolt av partiet og regjeringa</p>		
<p>Mitt kjære Senterparti har gitt meg ufattelig mange muligheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - som stortingsrepresentant - som politisk rådgiver for bistand, som statssekretær i utenriksdepartementet, som statssekretær på statsministerens kontor, som kulturminister, som kommunalminister og som olje- og energiminister - jeg har reist land og strand rundt i sol og uvær og blitt mottatt av de mest fantastiske mennesker. Gode minner er bindsterke 	<p>Møtt masse flotte folk gjennom mange år med viktige verv</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Forsterkning: Ingratiation</p>
<p>Senterpartiet står samlet som parti - noe jeg ikke minst har opplevd de siste ukene - vi har skapt historie sammen og vi vet at mye i Norge hadde sett annerledes ut uten oss.</p> <p>Med oss er det blitt mer penger til velferd i kommunene, vi har sikret folkets eie til fossefallene, vi har lagt grunnlag for at folk skal kunne leve og bo i hele landet gjennom blant annet differensiert arbeidsgiveravgift, styrket samferdsel, bredbånd og solide jordbruksoppgjør. Jeg er også stolt over å ha bidratt til at alle senterpartistyrte departement setter klima meget høyt på dagsorden.</p> <p>Jeg sier ganske enkelt tusen takk til partiet - ingen nevnt ingen glemt.</p> <p>Jeg sier også tusen takk til alle som har sendt hyggelige hilsener i de siste dagene på mail og sms og som har bidratt til at huset vårt ser ut som en ekte blomsterbutikk.</p> <p>Jeg går av. Det politiske Norge går videre. Senterpartiet trengs mer enn noen gang.</p>	<p>Jeg har oppnådd masse sammen med Sp som kommer innbyggerne i hele landet til gode</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Forsterkning: Reminding</p>
	<p>Setter partiet foran seg selv</p>		

Vedlegg 3

Trude Drevlands forsvar, 2015

Første forsvar

4. juni – Facebook-innlegg på egen profil

Tekst	Koding	Kategorier	
		Benoit	Coombs
Kjære venner! Som dere har fått med hadde vi skipsdåp her i den vakre byen vår 17. mai. Det ble en del støy rundt den, men det var også mange som hygget seg.	Mange hygget seg	Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner	Redusering: Godt ment
Jeg hadde for lengst sagt ja til å være gudmor ved skipsdåpen – det føltes ikke bare som en ære, men en forpliktelse. I årtier har vi kjempet for å få Bergen til å bli snuhavn for cruiseskip.	Til Bergens beste	Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner	
Jeg kjente imidlertid lite til alle tradisjoner og forpliktelser som følger ved å være gudmor. Det holder nemlig ikke bare å sende flasken mot skipssiden. Det er også tradisjon for å være med på skipets sjøsetting, på selve dåpen – og på jomfruturen. Ellers er det ikke slik det skal være. At jeg skulle være med på selve dåpen, var jeg naturligvis aldeles innforstått med. Men at jeg også måtte dra til Italia for å være med på sjøsettingen på skipsverftet, det visste jeg rett og slett ikke da jeg gav mitt ja. Sjøsettingen skulle finne sted ved verftet i Venezia. Det ble fortalt meg rett ut at det betydde «ulykke» om ikke gudmor var der.	Visste ikke om alle forpliktelsene gudmor-opdraget innebar	Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon	Redusering: Bortforklaringer, hadde ikke kontroll
Da jeg fikk greie på dette, tok jeg ferie i to dager, fordi jeg følte at denne delen av gudmoroppgaven ikke skulle «belaste» min jobb som ordfører – med plan om å fly ned til Italia den ene dagen, være med på sjøsettingen, og fly hjem igjen den neste. Turen til Italia i forbindelse med gudmorjobben, og at jeg tok fri for å utføre oppgaven, er et kjent forhold som jeg har fortalt om i pressen tidligere. Det praktiske rundt turen ble ordnet via rederiet, og først dagen før avreise ble jeg klar over at reisen ikke skulle gå med et ordinært flytilbud. Da var det for sent med andre arrangementer for å komme frem dersom jeg skulle rekke å utføre oppgaven jeg hadde påtatt meg.	Tok ferie fordi hun ikke ville belaste kommunen	Rettferdiggjøring: Forsterkning	Redusering: Godt ment
	Rederiet ordnet alt, visste ikke noe selv	Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon	Redusering: Bortforklaring
Saken er nemlig at rederen hadde sendt et fly til Norge for å hente noen familiemedlemmer og ville hente meg ettersom flyet allikevel var i Norge. Etter at familien var plukket opp, gjorde flyet en kjapp stopp i Bergen. På samme måte ble	Visste ikke at hun kom til å bli hentet med privatfly	Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon	Redusering: Bortforklaring

<p>jeg satt av i Bergen da flyet returnerte til Norge neste dag – også da med reders familie om bord i flyet. Selv hadde jeg med meg min sønn på den hektiske reisen.</p>			
<p>Dåpen og skipet skulle være en svært positiv sak for Bergen. I ettertid har det blitt mye bråk. Jeg er lei meg for det. Det var ikke slik jeg ville at det skulle bli.</p> <p>Jeg sa ja til å være gudmor for et cruiseskip som skulle døpes i Bergen og som fikk bære byens navn i hekken – registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister, og som bruker Bergens næringsliv på en særdeles aktiv måte ved å ha vår fantastiske by som snuhavn. Det betyr mange hotellovernattinger i byen, mange gjester som legger igjen penger, store leveranser til skipet hver gang det legger til kai, og mange flotte bilder av Bryggen på Facebook og Instagram. Det er ikke få anløp det er snakk om. Og det blir flere, til glede for byens innbyggere og næringsliv.</p>	<p>Alt var til Bergens beste</p> <p>Mente aldri det skulle bli bråk</p> <p>Skulle være bra for Bergen</p>	<p>Ansvarfraskrivelse: Gode intensjoner</p> <p>Ansvarfraskrivelse: Gode intensjoner</p>	<p>Redusering: Godt ment</p>
<p>I tillegg fikk Trappen Motiveringssenter, som vi alle kjenner og er glade i, kr. 500.000.- i gave fordi jeg da tok på meg dette oppdraget insisterte jeg på at eventuelle penger for innsatsen skulle bidra til enda mer positivt for Bergen.</p>	<p>Penger til veldedig formål</p>	<p>Rettferdiggjøring: Oppfyllelse av høyere mål</p>	<p>Forsterkning: «Reminding»</p>
<p>Det ble også holdt konsert, det var fyrverkeri – rett og slett mange hyggelige arrangementer som jeg mente skulle bli positivt mottatt.</p> <p>Jeg vet at mange har vært begeistret for det som har skjedd. Men jeg er også klar over at enkelte har reagert på det.</p>	<p>Mange hadde stor glede av dåpen</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p>	<p>Redusering: Godt ment</p>
<p>Kjære venner, jeg kan med hånden på hjertet si at jeg har handlet i den beste tro. Jeg har aldri forsøkt å karre til meg personlige fordeler, jeg har aldri ønsket å handle i strid med gjeldende lover og regler. Jeg har bare prøvd å gjøre det beste for byen min.</p>	<p>Handlet i beste mening, aldri forsøkt å karre til seg selv</p>	<p>Rettferdiggjøring: Differensiering</p>	
<p>Både turen til Venezia og cruiset jeg var med på i ett og et halvt døgn etter dåpen kommer jeg til å føre opp i ordførers gaveregister.</p> <p>Det skal alltid herske full åpenhet om alt jeg foretar meg. Dokumentasjonen blir lastet opp en av de første dagene.</p>	<p>Lover full åpenhet</p> <p>Vil ordne opp</p>	<p>Korrigerende handling</p>	
<p>Jeg er fullt klar over at det vil bli en sak ut av dette blant annet i pressen. Det skal jeg tåle. Men jeg må også få lov til å fortelle hele historien min direkte til dere, slik at vesentlig informasjon ikke utelukkes eller settes inn i sammenhenger som gjør at sluttsummen ser annerledes ut enn den faktisk er.</p>	<p>Vil fortelle det selv for at ikke noen (pressen) får historien til å se annerledes ut .</p>	<p>Rettferdiggjøring: Angripe (usynlige) angripere</p>	<p>Benektelse: Det er ikke noen krise (Angriper angriper)</p>

<p>Jeg vet ikke helt hva annet jeg skal si enn at for en person som meg forblir det en ære å få ha vært gudmor for slikt et fantastisk skip. Kyst- og hansabyen Bergen har en skipsfart- og handelshistorie vi ikke skal tillate oss å kimse av.</p> <p>Jeg er forberedt på mye kjeft fremover. Likevel håper jeg det er kommet mye godt ut av dette. Jeg jobber hardt til beste for Bergen hver eneste dag, og ønsker å fortsette med det.</p> <p>Kjære venner, ha en fortsatt god dag.</p> <p>Trude</p>	<p>Er stolt av Bergen</p> <p>Jobber til det beste for Bergen</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p>	<p>Redusering: Godt ment</p>
---	--	--	----------------------------------

Andre forsvar

15. juni – pressekonferanse på 35 minutter (transkribert)

Tekst	Koding	Kategorier	
		Benoit	Coombs
<p>Kjære alle sammen. Takk for at dere har kommet</p> <p>I dag skal jeg være personlig. Mye mer personlig enn jeg egentlig er komfortabel med. Jeg liker det ikke. Men jeg må.</p> <p>Politikk skal være for det vanlige mennesket. Jeg regner meg som et vanlig menneske, selv om jeg nok hører godt at folk rundt meg sier at jeg ikke er helt ordinær.</p> <p>Men jeg er i bunn og grunn ganske vanlig. Og det vanlige mennesket har sine begrensninger. Jeg har nok møtt mine. Som dere godt vet har jeg den siste tiden vært sykemeldt og ute av stand til å besvare spørsmål og henvendelser dere helt naturlig har hatt.</p> <p>Omkring detaljer rundt Viking Star og omkring min helsestilstand</p> <p>Jeg forstår godt at det er mye både politikere, pressen og andre lur på, særlig i tilknytning til gudmoroppdraget. Det handler selvfølgelig om at jeg i denne saken har gitt uriktige og til dels motstridende opplysninger</p> <p>La meg si først som sist: jeg beklager det på det sterkeste. Jeg er lei meg for det. Og jeg vil i dag redegjøre for hvorfor det ble slik og hva som er</p>	<p>Personlig fordi det kreves: Gjør det hun må.</p> <p>Vanlig menneske, selv om andre sier jeg er spesiell</p> <p>Vanlige mennesker har begrensninger, blitt sykemeldt</p> <p>Innrømmer å ha gitt uriktige og motstridende opplysninger</p> <p>Beklager og er lei seg, og vil legge</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Beklagelse</p>	<p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Gjenoppbygging: Beklagelse (delvis)</p>

<p>riktig.</p> <p>Som flere av dere er kjent med, selv om dere fortjenestefullt ikke har skrevet om det, har jeg de siste månedene stått oppi en svært vanskelig familiær situasjon. Egentlig har det vært krevende i flere år, men den siste tiden har vært særlig utfordrende. At min mann er dømt er selvsagt kjent og omtalt.</p> <p>Da saken med Viking star kom med full kraft i slutten av mai, var domsavsigelsen i ankesaken nært forestående. Det var en meget krevende tid for familien, ikke bare pga situasjonen til min mann men også fordi andre av mine nærmeste ikke har hatt det greit</p> <p>Samtidig har jeg hatt en anstrengende program for å representere Bergen og utføre alt som følge med rollen som ordfører etter beste evne. Det har kostet meg mer enn jeg har vært villig til å innrømme for meg selv og omgivelsene. Jeg har nok litt for lenge levd etter mottoet at arbeid er den beste medisinen</p> <p>Nå innser jeg velt at det ikke alltid er tilfelle.</p> <p>Da presset omkring spørsmål knyttet til dåpen av Viking Star og tilhørende hendelser begynte å eskalere i slutten av mai, ble belastningene store. De familier, de jobbmessige, og med saken igjen å redegjøre for.</p> <p>Det mentale stresset gikk ut over langtidshukommelsen min, bekreftet av lege.</p> <p>Samtidig opplevde jeg angrep i sosiale medier av en karakter jeg ikke var forberedt på. Det gikk hardt inn på meg.</p> <p>Saken om taleskriving som verserte rundt påsketider var jeg egentlig ikke heller forberedt på.</p> <p>Selv om jeg opplevde av veldig mange satte pris på dåpen 17 mai og arrangementene i byen gikk ikke mediedekningen upåaktet hen i den</p>	<p>kortene på bordet</p> <p>Vanskelig familiesituasjon: Dømt ektemann</p> <p>Vanskelig familiesituasjon; De nærmeste har det tungt</p> <p>Tøff jobb, men fylt ordførerrollen etter beste evne. Arbeidet hele tiden.</p> <p>Stort press, jobb og privat, samtidig som saken vokste</p> <p>Mistet hukommelsen på grunn av belastning</p> <p>Uforberedt på all kritikken</p> <p>Mange satte pris på dåpen</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Redusering: Hadde ikke kontroll og</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Redusering: Hadde ikke kontroll</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p>
---	--	--	--

<p>situasjonen jeg stod i</p> <p>Mange av dere har opplevd meg som en ja hva skal man si en hyperaktiv og lettere eksentrisk ordfører. Bare de siste ukene har jeg sett beskrivelser som vandrende sirkus og andre mindre flatterende karakteristikker. Det er nok mulig det er noen poenger i det.</p> <p>Sannheten er også at jeg har begravd meg i arbeidet for å være beskjeftiget til enhver tid. Saken mot min ektemann sprakk omtrent fire uker etter at jeg var blitt ordfører. Jeg bestemte meg da for at ingen skulle se på meg hva som foregikk på hjemmebane.</p> <p>I min utøvelse av rollen som ordfører skulle ingen vite hva jeg hadde å bale med ellers. Det var ikke deres problem, det var mitt problem. Men tre og et halvt år med mange forsider, tap av inntekter, usikker bosituasjon, og mye annet, har naturligvis tatt på.</p> <p>En lang periode av de siste 3,5 årene har jeg kjent på følelser som svik, sinne, og sorg.</p> <p>Svik naturligvis fordi jeg aldri trodde at min ektemann gjennom 33 år kunne sette oss i en sånn situasjon</p> <p>Sinne fordi jeg ikke i min fjerneste fantasi kunne forestilt meg at livet skulle ta en slik vending. En mann på NAV som knapt våget seg ut i gatene en lang periode</p> <p>At det skulle oppstå alvorlig usikkerhet om eksistens generelt. I det hele tatt at jeg skulle bli dratt inn i dette så jeg aldri komme.</p> <p>Sorg, fordi tapet var så fort. Fordi alt ble snudd opp ned. Og fordi jeg måtte sette meg ned og erkjenne at ingenting ville bli som før</p> <p>Det har vært mange tunge tak. Jeg sier: Dette er verken et forsøk på å formildne saken mot min mann, eller for å unnskyld meg. Han har tilstått det han har gjort, og det tar rettsvesenet seg av.</p> <p>Det er like ufattelig at jeg har en mann som skal sone. Å tenke på konsekvensene på dette tør jeg nesten ikke.</p> <p>I flere år har jeg sittet og ventet på hva som skulle</p>	<p>Er blitt hengt og latterliggjort</p> <p>Begravd meg i arbeid, ingen skulle se hvordan jeg hadde det</p> <p>Vanskelig familiesituasjon, økonomisk, praktisk, følelsesmessig</p> <p>Følt svik, sinne og sorg</p>	<p>Rettferdiggjøring: Angripe (usynlige) angripere</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p>	<p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p>
--	---	--	---

<p>bli følgene av saken som har rullet og gått. Da dommen kom i slutten av mai, trodde jeg mye var bearbeidet. Men så ble det på mange måter bare rullet opp igjen alt. Jeg har blitt spurt av mange, hva skjer, orker du, til det har jeg en klar ting å si: Odd er en mann jeg er gift med og har vært gift med i 33 år og det skal jeg fortsatte med å være også når han er ferdig med å sone. Punktum. For et ekteskap er altså ikke bare gode dager.</p> <p>(Drikker vann, gråter)</p>	<p>Skal stå i ekteskapet</p>		
<p>Oppi denne situasjonen har det også vært barna mine. Jeg vil ikke sitte og utlever noen men det er vel ingen tvil om at dette har vært ført for dem også. En av dem har de siste årene vært så syk at jeg nesten ikke kan beskrive det. For en mor å se barna lide, det finnes vel ikke noe verre. Vi reiste fra behandlingstilbud til behandlingstilbud i og utenfor Bergen, fant tilslutt et alternativ i Bergen som reddet oss.</p> <p>Det å gå på jobb, det å komme hjem, det var sterke kontraster.</p> <p>Å nei jeg har nok ikke alltid kommet hjem som noen omsorgsfull familiemor de siste årene. Ofte følte jeg at det var vanskelig på hjemmebane. Hvorfor forteller jeg dere dette?</p> <p>Jeg er i en situasjon nå hvor jeg må gripe fatt i ting som altfor lenge har fått ligge der og det er jo selvfølgelig at selv jeg erkjenner at det har blitt altfor lenge. Det har vel legen min klart poengtert.</p> <p>Dette er hvordan livet har vært i 3,5 år, verken mer eller mindre. Jeg fatter ikke at dette har vært livet når jeg sitter og forteller dere det. Hadde jeg fortsatt vært i mitt egentlige yrke som sykepleier og truffet en pasient som hadde kommet med en lignende historie hadde jeg tatt ham eller hun under armen og fulgt vedkommende til nærmeste lege. Men egenomsorg er liksom ikke min greie</p> <p>I stedet har jeg gravd meg ned i arbeid, og arbeidet har likevel vært svært lystbetont. Men det var i perioder slik at jeg nesten lette etter oppdrag. Jeg var i en situasjon hvor rolige dager ble et mareritt, hvis jeg så at det stod et fridag på kalendere ble jeg redd for at jeg skulle få tid til å sette meg ned å tenke på hvordan verden min egentlig var og hvordan den skulle komme til å bli.</p>	<p>Barna har hatt det tungt, sykdom i familien</p> <p>Legen sier hun må ta grep</p> <p>Så ikke selv hvordan det gikk, har ikke tatt vare på seg selv</p> <p>Begravde seg i arbeid.</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p>

<p>Mens alt dette pågikk, mener jeg å ha gitt alt</p> <p>Og sannsynligvis mer enn det. Fordi hovedoppgaven, siden høsten 2011, da jeg ble ordfører i denne byen, har vært å gjøre alt i min makt for Bergen og bergenserne.</p> <p>Det var det jeg hadde sagt ja til og det har jeg aldri angret på.</p>	<p>Gitt alt for Bergen, og mer enn det. Aldri angret på det.</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p>	<p>Redusering: Alt var godt ment</p>
<p>Kolleger, venner, familier, med-politikere, politisk motstandere, de har sagt til meg de siste årene, er du sikker på at du klarer det. Omgivelsene, både jobb og priv har kanskje skjønt at det måtte smelle. Men jeg har ikke sett det..</p> <p>(Gråter, pusser nesen)</p>	<p>Andre har sett det vil smelle, ikke jeg</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p>	
<p>I saken om Viking Star har mediene stilt spørsmål ved dømmekraften min. Og jeg kan være enig. I denne perioden har den da til tider ikke vært det den skulle. Og det er jeg klar over nå.</p>	<p>Innrømmer dårlig dømmekraft (til tider)</p>	<p>Beklagelse</p>	<p>Gjenoppbygging: Beklagelse (delvis)</p>
<p>De av dere som leser korrespondansen min med Bergensavisen publisert 5 juni vil se svart på hvitt at jeg sliter med å huske korrekt. Men jeg vil poengtere at jeg forstøkte å svare etter beste evne.</p>	<p>Sliter med å huske og må svare etter beste evne</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p>	
<p>Jeg fortalte at jeg ble hentet og returnert med fly men huske ikke hvor mange dager jeg overnattet på hotell for et års iden. Derfor ga jeg helt feil informasjon. Men det var ikke med vond vilje. På det tidspunkt begikk jeg likevel to grove feil.</p>			<p>Redusering: Bortforklaring, hadde ikke kontroll</p>
<p>For det første fortalte jeg ikke uoppfordret at min sønn var med på reisen til Venezia i 2014. BA stilte ikke direkte spørsmål men det er klart jeg burde redegjort.</p>	<p>Unnlot å fortelle sannheten om Italia-tur</p>	<p>Beklagelse</p>	<p>Gjenoppbygging: Beklagelse (delvis)</p>
<p>For det andre fortalte jeg ikke at min sønn og svigerdatter var med til Oslo 17 til 19 mai. Som gudmor var jeg bedt om å komme med innspill på hvem som burde være med på jomfrutur, jeg sendte aldri invitasjoner selv men jeg forslo gjester. Jeg ser selvsagt i ettertid at det var uheldig når jeg invitert dem.</p>	<p>Unnlot å fortelle sannheten om jomfruturen</p>		
<p>Men seg ser også at jeg .. eller jeg foreslo dem .. men jeg ser også at jeg forsøkte i den situasjon familien var i å finne et samlingspunkt som</p>	<p>Prøvde å gjøre noe hyggelig for familien, mente det godt</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	

<p>kanskje kunne bli litt hyggelig</p> <p>Så la jeg likevel ikke kortene på bordet.</p> <p>Det var galt.</p>	<p>La ikke kortene på bordet, innrømmer at det var galt</p>		
<p>Både for offentligheten og kolleger og pressen. Ønsket om å skåne familien for en vanskelig situasjon hvor vi alle var utsatt for sterkt press, et press jeg ikke ante hva ville føre til. Var for stort. Jeg tenke mer som mor enn som ordfører, det burde jeg selvsagt ikke gjort</p>	<p>Ønsket å skåne familien</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	
<p>Da jeg først tok på meg gudmoroppdraget, var jeg opptatt av å utføre det så godt som mulig. Først som sist vil jeg understreke at oppdraget ikke var knyttet til en spesiell dato. Jeg ville være klar for min del. Jeg ville være klar til å sende flaske mon skutesiden den dagen det ble lovlig og aktuelt.</p>	<p>Visste ikke datoen for dåpen</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner og Manglet informasjon</p>	<p>Redusering: Hadde ikke kontroll</p>
<p>Uansett om det ville være snakk om april mai eller juni. Det stod ikke i min makt å bestemme verken dag eller klokkes lett. Jeg ville sagt ja uansett hvilken dag, fordi det var positiv sak for byen min. Men som jeg har sagt, jeg var ikke klar over alle forpliktelsene jeg takket ja til. I tillegg til dåp, bestod oppdraget i deltagelse i sjøsetting og jomfrutur. Jeg har igjen fått stifte bekjentskap med tradisjoner og en bransje jeg var lite kjent med.</p>	<p>Positivt for Bergen</p> <p>Visste ikke om alle forpliktelsene</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner og Manglet informasjon</p>	<p>Redusering: Var godt ment</p>
<p>Jeg har også mottatt og vurdert og avslått en tradisjon som rederiet har pleid å gi sine gudmødre. Jeg ble gjort oppmerksom på et jeg kunne dra på cruise med skipet. Jeg overveide å gjøre det, jeg tenkt å dra neste høst med en venninne, da ville jo mannen mine sone. Men jeg innså at dette ville bli helt feil, og jeg sa fra meg dette, på eget initiativ, og jeg vil understreke, før alle skriveriene.</p>	<p>Hadde tenkt å dra på gratis cruise men har avbestilt turen</p>	<p>Korrigerende handling</p>	
<p>Når det gjelder Viking Star har jeg bare vært med på de oppdrag knyttet til det å være gudmor. Et økende press, ønsket om å skåne familien, og det mentale stresset som gjorde at hukommelsen sviktet, gjorde at jeg ikke har håndtert denne saken godt.</p>	<p>Jobbpress, og familiært press, hukommelsen sviktet, ikke håndtert saken godt.</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p>	
<p>Med unntak av forsøket på å skåne familien, har jeg ikke md viten og vilje gitt uriktige opplysninger. Jeg ber om å bli trodd på det.</p> <p>Som dere vet jeg er jo vanligvis lysende klar og tydelig</p>	<p>Forsøkt å skåne familien, ikke løyet med vilje</p>		<p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Forsterkning: Er</p>

<p>Jeg er fortsatt sykemeldt, og møter her i dag, selvfølgelig etter avtale med lege,</p> <p>For å redegjøre eter beste evne.</p> <p>Det er også sli at mange bergensere har spurt hvordan det går med ordføreren.</p> <p>Jeg har forsøkt å komme til bunns i alle detaljer for å kunne gi en så korrekt redegjørelse som mulig.</p> <p>Saken begynte med at jeg den 3. januar 2014 ble spurt av Karine Hagen i viking cruises om jeg ville være gudmor</p> <p>Henvendelsen kom via epost. Jeg hadde tidligere møtt Karine Hagen i september året før i forbindelse med i innspilling av videoer. Hun reiste rundt og laget reklame for blant annet Bergen by med et tv-team</p> <p>Jeg kjente ikke Torstein Hagen eieren av Viking Cruises, jeg møtte ham første gang 16 mai 2014.</p> <p>Jeg bad selv om et møte med rederiforeningen i Bergen snarest etter forespørselen om å bli gudmor.</p> <p>Møtet ble avholdt 15 januar 2014, for å få mer kunnskap om hvem Torstein Hagen var, hva rederiet stod for, om dåpen ville være bra for Bergen, ut fra deres vurderinger.</p> <p>Jeg aksepterte forespørsel om å være gudmor, fordi jeg ville gi de bidrag jeg kunne for at et norsk selskap skulle kunne flagge hjem til Bergen</p> <p>Og samtidig bidra til arbeidsplasser og positive ringvirkninger for byen. Det har i mange i år vært et mål for Bergen med sin stolte maritime tradisjon å skulle bli snuhavn for cruiseskip.</p> <p>Endelig så det ut til at det skulle gå.</p> <p>I midten av mars 2014, på cruisemessen i USA, ble jeg gjort kjent med at det kunne høre med til gudmor</p> <p>Oppdraget å dra til verftet Fincantieri i Italia, for sjøsetting. Det ble ikke formidlet detaljer om hvordan reisen skulle foregå, hva som skulle skje, eller når eller om. Den 18. juni 2014 mottok jeg program for turen til Venezia, uten informasjon om</p>	<p>Er syk</p> <p>Vil fortelle alt</p> <p>Kjente ikke rederen</p> <p>Søkte informasjon</p> <p>Ville gjøre en jobb for Bergen</p> <p>Skape arbeidsplasser og ringvirkninger</p> <p>Visste ikke noe om oppgavene til gudmor, eller hva som skulle skje, når eller hvordan</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Manglet informasjon</p>	<p>også et offer</p> <p>Redusering: Alt var godt ment</p> <p>Redusering: Hadde ikke kontroll</p>
--	--	--	--

<p>privatfly.</p> <p>Øvrige opplysninger om dette ble gitt like før avreise - etter resonnement og opplysninger må det skjedd telefonisk 19 juni.</p> <p>Dette er ikke i samsvar med det den erindringen jeg hadde av saken da og skrev om dette på Facebook, hvor jeg mente å huske skrev at beskjeden om reisemetode kom først dagen før avgang til Venezia 22 juni</p> <p>Men jeg formoder at resonnementet mitt og grunnen til at jeg husker det slik var at jeg uansett skulle reise fredag 20 juni, etter at jeg fikk, altså dagen etter at jeg fikk disse opplysningene, men dette var en privat reise, fra Bergen til Oslo, fra 20 til 22 juni, for å delta i bryllupet til min nevø.</p> <p>Jeg er lei for den unøyaktighet som har oppstått rundt dette.</p> <p>Jeg har også uttalt at privatflyet uansett skulle til Norge for å hente familie av rederen, men i en presset situasjon og med uklar hukommelse husket jeg feil. Det var ikke familiemedlemmer av rederen på flyet på turen fra Norge. Derimot var det riktig at flyet opprinnelig skulle innom en annen norsk flyplass for å hente familie av rederen, med vedkommende meldte avbud kort tid før flyets avgang fra Torp, og derfor kom flyet direkte til Flesland og hentet oss.</p> <p>Flyet ba om slot tid på Flesland først samme dag som det landet, kl 05:37 om morgenen har Avnior bekreftet</p> <p>Det er viktig for meg å presisere at det på turen fra Italia til Norge var familie av rederen med om bord. Det dreide seg om to personer, etter å ha sluppet av min sønn og meg i Bergen, dro flyet videre til annen norsk lufthavn med disse passasjerene...</p> <p>(Noen sekunder av opptaket er så hakkete at det ikke lar seg transkribere)</p> <p>... opplegget var hektisk. Svært hektisk</p> <p>Vi ble innkvartert på et flott hotell, men vi var for det meste på verftet, og middag to dagene og en kort sightseeingtur.</p> <p>På programmet fremkommer det at jeg fikk med meg en gudmorgave. Det jeg fikk med meg hjem var korken i sjampanjeflasken i forbindelse med den såkalte verftsdaopen i et lite sølvskrin. Dette ble levert inn på jobb den dagen jeg kom</p>	<p>Visste ingenting</p> <p>Husker lite</p> <p>Husket feil</p> <p>Lei seg for unøyaktighet</p> <p>Husket feil og kom med feil informasjon</p> <p>Hektisk, ingen ferie selv om det var luksushotell</p>	<p>Beklagelse</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p> <p>Rettferdiggjøring: Minimalisering</p> <p>Rettferdiggjøring:</p>	<p>Gjenoppbygging: Beklagelse (delvis)</p> <p>Redusering: Rettferdiggjøring, ingen skade skjedd</p>
---	---	---	---

<p>hjem og har stått bak min rygg på mitt kontor siden</p> <p>Jeg vil også legge til at det var veldig viktig for meg å komme meg raskt hjem fra Venezia. Fordi jeg påfølgende helg skulle til Lübeck og møte ordføreren med Laksevågs bueskyttere. Fordi jeg fikk programmet for Italia-turen såpass sent, var jeg svært bekymret for at disse hendelsene skulle kollidere. Og var det noe jeg virkelig var redd for å gå glipp av, så var det den turen med buekorpset, den hadde jeg lovet guttene lenge.</p> <p>Som jeg også tidligere har innrømmet, var det sannsynligvisingen god beslutning av meg å ta ut ferie for Venezia-reisen: jeg har nok med det bidratt til å skape forvirring</p> <p>Men jeg ønsker å poengtere og for dere og ber om å bli trodd, jeg handlet i aller beste mening og tenkte at jeg kunne skåne kommunen på den måte. Jeg vil også si at jeg når jeg legger ut på reise som Bergens ordfører, og det gjør jeg ofte, så er det jeg gleder meg mest til det å komme tilbake til Bergen. Å reise med jobb er sjelden luksus,</p> <p>Jeg vil på dette tidspunkt tillate meg å komme med nok en personlig betraktning. Jeg har registret at enkelte har spekulert i om at jeg bare har tatt en egenmelding.</p> <p>Jeg håper andre slipper den type spekulasjoner. Hva angår meg selv, har jeg knapt vært sykemeldt så lenge jeg kan huske, og jeg husker godt.</p> <p>Etter å ha blitt undersøkt av lege, har jeg nå bekreftet at det er flere grunner til at jeg er sykemeldt en periode.</p> <p>Den siste uken har det kommet fram andre sider med denne saken. Blant annet er det viet oppmerksomhet at jeg tok kontakt med næringsminister Monica Mæland for å legge til rette for at Viking cruises kunne flagge sitt skip til Norge i stedet for utlandet.</p> <p>Det gjorde jeg fordi det er en viktig del av ordførers rolle å fremme byens næringsliv. Jeg skjønner at det er mange meninger om cruisevirksomhet, og det husker jeg alltid på men ingen kan være i tvil om at når cruiseskip velger Bergen som snuhavn vil det alltid være fordeler for byen, og det var det som var mitt hovedanliggende. Jeg sendte min henvendelse til næringsministeren 25 september i fjor, saken var imidlertid allerede til behandling i</p>	<p>Fikk bare en kork i dåpsgave</p> <p>Viktig å ikke skuffe buekorpset</p> <p>Tok ut ferie, skapte forvirring om hva som var jobb og fritid</p> <p>Handlet i beste mening, Ville skåne kommunen</p> <p>Å reise med jobb er ikke luksus</p> <p>Enkelte spekulerer i om det er egenmelding</p> <p>Har aldri vært sykemeldt før, og husker godt</p> <p>Gjorde jobben, som er å fremme byens næringsliv</p>	<p>Minimalisering og differensiering</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p> <p>Rettferdiggjøring: Minimalisering</p> <p>Rettferdiggjøring: Angripe (usynlige) angripere</p> <p>Rettferdiggjøring: Oppfyllelse av høyere mål</p>	<p>Redusering: Alt var godt ment</p> <p>Forsterkning: Er også et offer</p> <p>Redusering: Alt var godt ment</p>
---	---	--	---

<p>sjøfartsdirektoratet før mitt brev til næringsministeren. Det kan både direktorat og Bergens rederiforening bekrefte.</p> <p>Dette vara altså ikke en problemstilling som jeg kom på.</p> <p>Jeg har ikke for vane å tone ned min egen betydning, men her var det altså mange som ønsket det samme, også Sjøfartsdirektoratet selv. Det har også vært et ønske, både politisk og i næringen, å legge til rette for at flere skip kan seile under norsk flagg. Fartsområdeutvalget leverte altså en rapport til Regjeringen i september 2014, hvor dette var et av hovedmålene. Mitt engasjement går mange år tilbake, og har ingenting med reisen til Italia å gjøre, slik enkelte har forsøkt å skape inntrykk av.</p>	<p>Handlingene hadde liten betydning, mange jobbet for det samme. Hadde dessuten ikke noe med Italia-turen å gjøre</p>	<p>Rettferdiggjøring: Minimalisering</p>	<p>Redusering: Rettferdiggjøring, ingen skade skjedd</p>
<p>Det har vært stilt spørsmål til det skattemessige som er knyttet til denne saken. Til det kan jeg bare si som jeg har sagt før, at reglverket skal følges. Jeg har kontakt med skattejurist, og det først jeg gjør når sykemeldingen min er over er en gjennomgang med skatteetaten.</p> <p>Mange har spurt hva skjer videre</p> <p>Jeg har i dag samtalt svært kort med gruppelederen i forretningsutvalget, og ringt de øvrige gruppelederne. I denne saken har jeg gjort flere feil.</p>	<p>Skal følge regelverket, skal involvere skattejurist</p>	<p>Korrigerende handling</p>	<p>Gjenoppbygging: Tar ansvar</p>
<p>Det er selvsagt galt uansett motivasjon og bakgrunn å gi uriktige opplysninger. Jeg har gitt gal eller mangelfull informasjon fordi summen av personlige og arbeidsmessige belastningene jeg var under, ble for store til at jeg klarte å huske korrekt.</p> <p>Det er synd at jeg ikke klarte å se for meg alle dimensjonene med denne saken. Og hvordan den kunne oppfattes.</p>	<p>Innrømmer feil og uriktige opplysninger men det var på grunn av private og jobbmessige belastninger</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Omstendigheter utenfor egen kontroll</p>	<p>Forsterkning: Er også et offer</p>
<p>For meg handlet denne saken om at et cruiseskip ville flagge hjem til Norge, til Bergen, med alle de fordeler det gir byen. At Bergen endelig skulle bli snuhavn. Derfor var jeg villig til å påta meg gudmoroppdraget og de forpliktelsene de medførte, det ville jeg gjort uansett hvilken dag dåpen skulle holdes på.</p> <p>Engasjementet har ikke hatt noe å gjøre med det spesifikke rederiet, med flyturer og hotellovernattinger, eller ytre påvirkninger, jeg har gjort det, og det ber jeg om å bli trodd på, fordi jeg</p>	<p>Handlet bare om Bergens beste</p>	<p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning og oppfyllelse av høyere mål</p> <p>Ansvarsfraskrivelse:</p>	<p>Redusering: Var godt ment</p>

<p>som ordfører skal fremme Bergens beste i alle sammenhenger</p> <p>I ettertid ser jeg selvfølgelig likevel at jeg burde orientert meg og andre bedre, og orientert meg om hvilke oppgaver dette oppdraget innebar, rett og slett på grunn av tvile som har oppstått. Målet i denne saken har ikke vært personlig vinning. Ikke på noen som helst nivå.</p> <p>Men er det noe jeg oppriktig er glad for er det at oppdraget gjorde det mulig å donere en gave til noen av de jeg beundrer mest i samfunnet. En gave på 1/2 million til Trappen, som nå har fått enda bedre forutsetninger til å fortsette sitt fantastiske arbeid med å løfte folk ut av rusavhengighet.</p> <p>Jeg brenner for jobben min. Jeg har alltid til hensikt å gjøre det som er best for Bergen og bergenserne. Men jeg innser at jeg noen ganger blir vel entusiastisk, Og det ble jeg nok i denne saken.</p> <p>Enkelte vil muligens mene at det var feil av meg å involvere meg i alt fra gjestelister til bordplasseringer, det er litt meg, at jeg sendte mail om hvor jeg mente middagene burde holdes, men jeg koker det ned til at jeg var opptatt av at dette skulle bli i et godt arrangement for Bergen</p> <p>Og jeg bidro jo så gjerne, som alltid.</p> <p>Til slutt har jeg lyst å benytte anledningen til å rette en varm takk til alle som har støtte meg i det siste.</p> <p>Siden jeg ble sykemeldt for fredag for halvannen uke siden har jeg ikke tall på hvor mange meldinger hilsener og telefoner jeg har fått. . jeg visste jeg hadde venner men ikke så mange. Det ante jeg ikke. Til dere alle, tusen takk.</p> <p>Dette kan ha tæret på tilliten til meg. Til partiet. Hvis så er tilfelle er det leit. Men jeg skal prøve å rette opp i dette. Denne saken har gitt meg mye viktig lærdom. Erfaringene jeg sitter nå med både av positiv og negativ karakter, vil jeg ta med meg i forretningsutvalget, for at vi skal kunne lære av dem, og dra nytte av dem.</p> <p>Jeg har vært politiker i 12 år i Bergen kommune, og like lenge i Hordaland fylkeskommune.</p> <p>Mitt oppdrag er ikke fullført. Jeg har fortsatt mye å gi. Men jeg trenger litt tid nå.</p>	<p>Hadde kun med Bergens beste å gjøre</p> <p>Burde søkt informasjon</p> <p>Ingen personlig vinning</p> <p>Glad for å få lov å donere bort gave til veldedig formål</p> <p>Vil Bergens beste, er blitt litt vel entusiastisk</p> <p>Blandet meg inn i mye men alt var til Bergens beste</p> <p>Stiller alltid opp</p> <p>Synd hvis dette ødelegger tilliten til Drevland og til partiet</p>	<p>Gode intensjoner</p> <p>Rettferdiggjøring: Differensiering</p> <p>Rettferdiggjøring: Oppfyllelse av høyere mål</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p> <p>Ansvarsfraskrivelse: Gode intensjoner</p> <p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Forsterkning: Reminding</p> <p>Redusering: Var godt ment</p> <p>Forsterkning: Ingratiation (smiger)</p>
--	---	--	--

<p>Vær klar over at mye av det personlige jeg har sagt nå har jeg aldri sagt høyt før til noen.</p> <p>Når jeg har valgt å bruke en del tid på dette i dag, er det ikke for å bortforklare noe. Men det er vel ingen tvil om at det har vært et sterkt behov for å forklare håndteringen.</p> <p>De siste dagene har det gått topp for meg hvor viktig det er ikke bare å se disse realitetene i øyene men også å snakke om dem</p> <p>Her og nå er det slik at jeg kjenner hvor godt og også hvor vanskelig det er å få det ut i full offentlighet. Det rammer jo noen: Dette er en del av den prosessen jeg må, nå når jeg er sykemeldt, få gjort meg ferdig med.</p> <p>Også kommer jeg fullt tilbake i politikken etter ferien. For jeg skal i valgkamp, for forhåpentligvis fra august, og til valget er over. Vær trygg.</p> <p>Jeg holder denne redegjørelsen i forståelse med legen min, ytterligere intervju venter vi med, og det ber jeg om respekt for. Jeg ber også om respekt for at jeg ikke ar lyst å si mer enn det jeg har gjort nå om familien min og mine aller nærmeste</p> <p>Kjære alle sammen, vi sees, og tusen takk for at dere alle tok dere tid. Tusen takk.</p>	<p>Har mye å gi, ikke lyst å gi seg</p> <p>Har fortalt personlige ting men ikke for å bortforklare</p> <p>Skal komme tilbake for fullt</p> <p>Er syk, henviser til lege, kan ikke svare på spørsmål</p>	<p>Rettferdiggjøring: Forsterkning</p>	<p>Forsterkning: Er også et offer</p>